БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилеттинген

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ
КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ
ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1959
ЯНВАРЬ
25
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 18 (4246)

Өртээ 20 коп.

1959—1965 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң контроль чурагайларын көрүп, бадылаары-биле коммунизм тургузукчуларының съездизи — Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының ээлчег чок XXI съездизи ийи хонгаш Москва хоорайга ажыттынар.

БҮГҮ КҮШТЕРНИ МАЛ КЫШТАГЛАДЫЫШКЫНЫН ОРГАНИЗАСТЫГ ЧОРУДАРЫНЧЕ

✦

С. ТОКА,

СЭКП Тыва обкомунуң бирги секретары.

✦

«1959—1965 чылдарда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң контроль чурагайлары» деп, эш Н. С. Хрущевтуң СЭКП-ниң XXI съездизинге илеткелиниң тезистеринге Тываның көдээ ажыл-агыйының ажыл-ишчилери улуг көдүрлүүшкүн-биле ужурашкан. «Мал ажылының талазы-биле амгы чеди чылда кол сорулга эът, сүт, чуургалар болгаш дүк бүдүрерин көвүдедири болур» деп ол төөгүлүг документиде айыткан.

Бо сорулганы шиитпирлээр талээде, областың партия организациязы, колхозтары болгаш совхозтары мал ажылының продукциязын бүдүрерин көвүдедир талазы-биле улуг ажылдарны төлевилеп турар: 1958 чылдыы-биле деңнээрге, 1965 чылда эът бүдүрерин 2,7 катап, сүттү—2,04 катап, чуургаларны 11,1 катап, дүктү — 3,14 катап көвүдедир.

Малдың баш санын өстүрер, ооң продуктулуун бедидер талазы-биле планныг онаалдаларны хандырар эң чугула хемчеглерниң бирээзи чеди чылдың бирги чылында-даа, ооң дараазындагы чылдарында-даа мал кыштагладыышкынының эки организастаары болур. Малдың эң хөй хорамчазы ылаңгыя чыл дургузунда одарладыр бистиң байдалывыста кышкы үеде болуп турар. Малдың баш санын камгалап алыры, ооң продуктулуун бедидери болгаш мал ажылының продуктуларын күрүнеге садарының планын күүседири ылаңгыя кышкы үеде чемгерилгени, ажаалда, хайгааралды организастаанындан хамааржыр.

1958—1959 чылдың кыжынында ниитиниң малының кыштагладыышкынының чедиишкинниг чорударынга бүгү байдалдар областың колхозтарында болгаш совхозтарында бар: херегледи бүрүн хандырып шыдаар шыктыг болгаш бөдүүн чемнер бар, мал кажаалары көвүдээн, кыштың хары чуга.

Колхозтарның баштаар черлериниң, совхозтарның директорларының, партия, комсомол болгаш профэвилел организацияларының кичээңгейи мал кыштагладыышкынынче салдынган болгаш малчыннарның ортузунга организас-массалыг ажылды быжыглап, оларга культура-амыдыралдың таарымчалыг байдалдарын тургузуп турар черлерде ниитиниң малының баш саны өзүп, партия биле чазактың планныг онаалдаларын күүсеттинип турар.

Барыын-Хемчик районнуң «Большевик» колхозунда (даргазы эш Чавыдак, парторганизация секретары эш Бойду) ниитиниң бүгү малын таарымчалыг кажаалар-биле хандырган, бөдүүн чемнерни кыштагларда чедирген, күжү кошкак малдарны тургузу азыралга киирип, концентраттар-биле немелде чемгерилгени организастап, дус болгаш өске-даа чүүлдерни берип турар. Ооң түңнелинде 700 ажыг хойнуң чаа төрээн хураганнары шупту менди алдынган болгаш кышкы айларда улуг малдарда база хорамча чок. «Барлык» совхозта төрээн 900 ажыг хойнуң хураганнары бүрүн алдынган болгаш мыйыстыг бода мал багай эвес кыштаглап турар. Чөөн-Хемчик районнуң «Октябрь 30 чылы» колхозунуң хойжузу эш Лопсанчаптың хойларының хөй нуруузу хураганнапкан, ол хураган бүрүзүн камгалап алган болгаш харын-даа, СЭКП-ниң XXI съездизиниң ажыттынарынга алдар кылдыр 100 хой бүрүзүнден-не 140—150 хураганны алырын бодунга хүлээнип алган.

«Элегес» совхозтуң хойжузу Ч. Чалбааның 690 баш төрүүр хойларында ноябрь 1-ден январь 15-ке чедир кыштың берге үезинде чаңгыс-даа чидириг чок болган.

Ынчалза-даа СЭКП райкомнарының болгаш райкүүскомнарының, колхозтарның, совхозтарның болгаш көдээ ажыл-агый органнарының хөй-хөй удуртукчулары кыштың таарымчалыг байдалдарынга болгаш бар мал чемнеринге сагыш оожургаш, мал кыштагладыышкынының эң чугула айтырыын ала-чаягаарлаашкынга кииргеннер. Ол чорук малдың баш санын камгалап алырынга, ооң продуктулуунга багай салдарлыг болуп, колхоз болгаш совхоз ажыл-агыйынга улуг материалдыг когаралды чедирип турар.

Кыштың үш айларының дургузунда мал кыштагладыышкынын чорудуп турарының түңнели чүнү көргүзүп турарыл дизе, он-он муң баш малды чидирген эрткен чылдың мал кыштагладыышкынының дээрберге үржүүндан чамдык СЭКП райкомнарының болгаш райкүүскомнарының удуртукчулары чогуур түңнелди кылбаанын айтып турар. Чамдык районнарда мал чемнериниң «камналгазы» деп алгаш, сүткүр инектерни силос-биле чемгерерин амга чедир организаставаан. Колхозтарның хөй нуруузунда хойларны сиген болгаш өске немелде чемнербиле чемгербейн, а чемгерилгеде хаваннарны канчаар-даа белеткеттинмээн бүдүн тараа-биле чемгерип турар. Ол чорук Бии-Хем районнуң «Кызыл сылдыс» колхозунга илерээн. Ындыг байдал өске-даа районнарда бар.

Ноябрь, декабрь айларның дургузунда Эрзин, Өвүр районнарның колхозтарынга чаңгыс-даа килограмм силос-биле мал чемгербээн. Сүт-Хөл районнуң колхозтарынга кыштаглаашкынның 2 айында бир бодага чүгле 10 кг, Бай-Тайгага — 30 кг, Тес-Хемге—120 кг, Чаа-Хөлге—160 кг силос берген. Хонукта инек бүрүзүнге 20—25 кг силосту берип турар Чаа-Хөл районнуң «Найырал» колхозунга бир инектен хүнде ортумак саалда 4,5 кг болуп турда, ол ла районнуң өске колхозтарынга хонукта бир инекке 2—3 кг силос берип турары-биле сүт саалдазы чүгле 2—2,5 кг болуп турар. «Бурунгаар» колхозтуң Даг-Аразы деп черде фермазында инектерге силосту бербейн турары-биле хонукта бир инектен ортумаа-биле чүгле 800 грамм азы 51 инектен 40 кг сүт ап турар. «Найырал» колхозтуң фермазы-биле деңнээрге бо ферма хүн бүрү 189 кг сүттү чедир албайн турар.

Сүт-Хөл районнуң колхозтарынга бир бодага 5,8 центнер сиген онаажыр турда, кыштаглаашкынның 2 айының дургузунда чемгергени чүгле 0,5 центнер, Өвүр районга 11,3 центнерден чүгле 1 цент., Таңды районга 7,7 центнерден 1,2 цент., Тес-Хем районга 8,2 центнерден чүгле 0,4 цент. болган.

Мал чемнериниң айыткан «камналгазы» болза, малды арып баксыраарынга, продуктулуун кудуладырынга болгаш өлүп хораарынга чедирип турар. Чижээ, Чаа-Хөл районнуң «Бурунгаар» колхозунуң хойжулары эштер Көк, Маннай-оол оларда чемгерилге четпезинден 27 баш өнер чылгы алай, хураганнар өлген болгаш ам 305 баш ортумактан куду деңгилделиг апарган. Ол районнуң бүгү колхозтарында 2140 хой, өшкүнүң, 400 баш мыйыстыг бода малдың күш деңгилдези багай болуп турар. Каа-Хем районнуң колхозтарында малдың чемгерилгезин, ажаалдазын багай организастаанының чылдагаанындан бо хүннерде 560 баш хойлар, ооң иштинде «Кызыл тук» колхозта (даргазы эш Дикунов) 300 баш хой арып баксыраан. Ол районнуң колхозтарынга кыштаглаашкынның 2 айының дургузунда 270 баш хой, 228 баш хаван, 112 баш мыйыстыг бода мал, ол ышкаш Сүт-Хөл районда 620 баш хой, өшкү, Улуг-Хем районда 436 баш хой, өшкү, 74 баш мыйыстыг бода мал, 63 хаван өлген. Кыштаглаашкынның чүгле 2 айының дургузунда областың колхозтарынга ниитизи-биле 5542 баш мал өлген.

СЭКП райкомнарының болгаш райкүүскомнарның, ажыл-агыйларның удуртукчуларының чөпшээрешкен хевирлиг ыыт чок эрттирип турарындан чамдык районнарда ниитиниң малын төтчеглээр чорук уламчылавышаан. Кыштаглаашкынның чүгле 2 айының дургузунда шупту 10476 баш мал, ооң иштинде 8113 баш шээр мал чарыгдаттынган. Ындыг чарыгдал 1959 чылдың январьда база уламчылап турар. «Ажыл-агыйның иштики херегледиңге» Бии-Хем, Тес-Хем, Улуг-Хем, Сүт-Хөл районнарның колхозтарында малды онза хөй чарыгдап турар, а СЭКП райкомнары болгаш райкүүскомнар күрүнеге улур ындыг практикага чогуур харыы бербейн, ооң-биле аназа эптежип турарлар.

Ниитиниң малының баш санын өстүрер, мал ажылының продуктуларын бүдүрер талазы-биле планныг онаалдаларны күүседирин херекке албайн, малды кайы хамаан чок төтчеглеп, күрүнеге улур орукка кирип турар колхозтарның ындыг удуртукчулары эвээш эвес. Чаа-Хөл районнуң Ленин аттыг колхозунуң даргазы эш Маттар мал өстүрериниң планын күүсетпейн турган-ла 140 баш хой, өшкүнү «күш-хүнүнге», 9 инекти, 2 кыс кунаны, 1 кунан буганы, 25 чылгы малды чаш малга орнаары-биле үлеген болза-даа, орнаашкынга чүгле 4 бызаа алган. Ооң аңгыда 60 саар өшкүлерни анайлары-биле кады эрткен чылдың майда-ла колхозчуларга түр ажыглаары-биле берген хевээр.

Таңды районнуң «Совет Россия» колхозунга (даргазы эш Түрген-оол) декабрь айда 200 ирттерни өлүрген. Бии-Хем районнуң «Кызыл тараачын» колхозу (даргазы эш Астафьев) январьда 700 ирттерни эътке саткан.

Каа-Хем районнуң колхозтарының чамдык удуртукчулары 1959 чылдың январь 1-ге чедир малды планга тудуп турган, мал данзызы эрткен соонда малдың, ылаңгыя инектерниң санын дыка кызырып эгелей бергеннер. Колхозтарның чамдык удуртукчулары «холуушкун» деп чүвеге чагдынып алгаш, малды эвин эртир холуп каап, күрүнеге удур практиканы чорудуп турар. Чижээлээрге, ол районнуң «Октябрь 14 чылы» колхозунга (даргазы эш Ломаев) январьда 16 баш мыйыстыг бода малды холутунган деп алгаш соккан. Ону «Кызыл тук» (эш Дикунов), «Тиилелге» (эш Зайцев) колхозтарда база кылып турар.

Мал ажылының талазы-биле планныг онаалдаларны күүседирин үзеринге чедирип турар шак ындыг ажыл-агыйжы эвес чорук-биле шиитпирлиг демисежир херек.

Мал кыштагладыышкынында бир улуг четпес чүве болза, мал ажылының зооветеринарлыг хандырылгазының ажылын багай тургусканы болур. Ам үеде чамдык колхозтарда малдың кодурлаар аарыы бар. Бай-Тайга районнуң «Малчын» колхозунда 9 муң хой кодурлаан, Барыын-Хемчиктиң «Комсомол 30 чылы» колхозунуң, Таңдының «Революцияның чалбыыжы», Сталин аттыг колхозтарының болгаш «Тиилелге» совхозунуң, Чөөн-Хемчиктиң «Коммунизмче орук» колхозунуң хойларында, Бии-Хем районнуң «Искра» колхозунуң мыйыстыг бода малында кодур илерээн, а Улуг-Хем районнуң «X улуг хурал» колхозунуң бүгү мыйыстыг бода малы болгаш хойларның 50 хуузу кодурлаан. Ам айыткан районнарның ветеринария ажылдакчылары, кодээ ажыл-агый инспекциялары, СЭКП райкомнарының болгаш райкүүскомнарның удуртукчулары кайдал? деп чөптүг айтырыгны салыр апаар. Кодурну чүге уузуткап шыдавайн турар бис? деп айтырыг салдынып турар. Чүге дизе, чамдык ветеринария ажылдакчылары, колхозтарның, совхозтарның удуртукчулары областың экономиказының эң чугула болгаш шиитпирлиг адыры болур мал ажылының салым-чаяаны дээш боттарының харыысалгазын, чиңгине хүлээлгезин уттуп турарындадыр.

Улуг-Хем районнуң колхозтарында учеттуң кедергей багай тургустунганындан хойжуларның хөй кезииндемалдың саны тудаан. Чаңгыс «Улуг-Хая» колхозта безин 200 баш мал четпестээн.

Партияның чамдык райкомнарының болгаш райкүүскомнарның удуртукчулары, кодээ ажыл-агый органнары мал ажылын хөгжүдеринин, 1959 чылдың планныг онаалдаларын күүседирин кончуг багай удуртуп турарын бо айыткан бүгү фактылар чугаалап турар-дыр. Бир эвес СЭКП райкомнары, райкүүскомнар, областың болгаш районнарның кодээ ажыл-агый органнары мал кыштагладыышкынын чорудуп турарында чаягаарлаашкындан болгаш бот-оожургалдан чайлап, колхоз, совхоз, мал ажылының ферма бүрүзүнде херектиң байдалын хандыр көрүп, бүгү чүзүн малдарның ажаалдазын, чемгерилгезин экижидер талазы-биле практиктиг хемчеглерни ап чорудар болза, чүгле ынчаарда мал ажылында бар улуг четпестер уузуткаттынар болгаш партияның, чазактың бүгү планныг онаалгалары шиитпирлеттинер апаар.

Малдың баш санын өстүрерин болгаш ооң продуктулуун бедидерин хандырар ужурлуг бир дугаар кол айтырыг болза, мал ажылын болгаш мал кыштагладыышкынын удуртурунда ужур-чүүл чок чоруктарны уузуткаары, малчыннарның материал-культурлуг деңнелиниң дугайында, оларның амыдыралын экижидер дугайында сагыш салыры болур. Таңды, Каа-Хем, Чөөн-Хемчик болгаш өске-даа районнарның чамдык малчыннары багай өглерде чурттап, одаар чүүл-биле, ижер суг-биле хандырттынмайн, херегледиң чугула чүүлдери чамдыкта үстүп турар ындыг чорук канчап-даа таарышпас. Таңды районнуң «Совет Россия» колхозунуң хойжузу И. Шагаачы самдар өгде чурттап, чылыг кажаа чогундан чаш хураганнарны база ол-ла өөнде тургузуп турар ындыг байдал черле канчап тааржыр. Мен бодаарымга, СЭКП райкому, райкүүском, колхозтуң даргазы, совхозтуң директору бүрүзү боттарының хойжуларын, инекчилерин болгаш өске-даа малчыннарын чылыг хеп, идик, чурттаар оран-савыр, одаар-чүүл, ижер суг болгаш бирги чергениң чугула продуктулары-биле хандырар, масса-политиктиг ажылды доктаамал чорудар, малчыннарның хөй санныг армиязының аразында социалистиг чарыштың херээн тодаргай удуртур хүлээлгелиг.

Амгы үеде бистиң областың бүгү колхозтарынга болгаш совхозтарынга соңгаарладып болбас херек болза, фермаларже, кыштагларже бөдүүн болгаш концентраттыг чемнерни массалыг сөөртүрүн эгелеп, кыштаглаашкынның төнчүзүнге чедир малды чем-биле хандырар курлавырларны тургузары болур. Ооң-биле кады чаш малга чылыг кажаалар белеткелин доозар болгаш кыштаг кажааларда, фермаларда бүгү малды четчир, кургаг чадыг-биле хандырар херек.

Колхоз, совхоз бүрүзүнге силос-биле чемгерилгени организастаарынче онза кичээңгей салыры чугула. Силос-биле чемгерер чорук инек бүрүзүнүң хонукта сүт саалдазын 2—3 катап бедидер, малдың күш-деңгелин кудулатпас, а хойларның дүгү арбыдаар дээрзин мурнакчы фермаларның болгаш колхозтарның чижектери көргүзүп турар. Силостуң ындыг онзазын өөренип көргеш, ону шын ажыглаар херек.

Мал ажылының продуктулуг чоруун бедидер талээде, суттүг инектерни кажаалар иштинге суггарарын дораан организастаары, автосуггарылга чок черлерге доскаарларны, онгачаларны ажыглаары, чемнерни малга бээриниң мурнунда белеткээри, чижээ, тарааны чуура чарбалаары, саванны бустап чымчадыры, хаваннарны таарыштыр чемгерери, инектерниң электромеханиктиг саалдазын болгаш мал ажылының продуктуларын бүдүрерин болгаш продукцияның чаңгыстып чижээн бүдүреринге күш-ажылдың чарыгдалдарын кудуладырын хандырар өске-даа хемчеглерни ажыглаары эргежок чугула.

Мал кыштагладыышкынының чедиишкинниг организастаары-биле чергелештир малдың баш санын немей өстүрерин организастаарынче улуг кичээңгейни салыры чугула. Төрүүр мал бүрүзүнден чаш төлдү алыры чугула. Ынчангаш инектерниң, бүгү кыс хаваннарның, немелде чемгерилгеге тургускан белерниң болгаш өске чүзүн төрүүр малдарның эдержилгезин, тарып боозадылгазын организастаары тускай эртемниглернин болгаш колхозтарның, совхозтарның удуртукчуларының соңгаарлаттынмас, хүн бүрүде ажылы болур. Бо дугайында белик продуктулуг үрелиг бүдүрүкчүлерни эң эки ажыглаар херек.

Бистиң областа мал ажылы — кодээ ажыл-агыйда кол адыр. Ол дээрге колхозчу араттарның кол ажылы болур талээде, ону өстүрүп сайзыратканындан колхозчуларның материалдыг деңнелиниң дүргеп көдүрлүрү дыка хамааржыр. Мал кыштагладыышкынын, ооң оолдаашкынын чедиишкинниг чорударының, чаш төлүн бүрүн камгалап алырының кол чугулазы ында. Аңаа даянгаш, область мал ажылын хөгжүдериниң, ооң продуктулуун бедидериниң планын күүседирин хандырып шыдаар болгаш оон-биле бистиң чуртувуста коммунизмниң тиилелгези дээш бүгү улустуң демиселинге бодунуң шыдаар-ла салыышкынын киирер.

Атомнуг болгаш водородтуг чепсектиң шенелделерин соксадыр дугайында айтырыгның талазы-биле Женевада чугаалажыышкыннар-биле холбаштыр

СОВЕТ ЧАЗАКТЫҢ МЕДЕГЛЕЛИ

Женева чөвүлел хуралының чедиишкинниг ажылдаарынга болгаш оларның мурнунда туруп турар сорулгаларны шиитпирлээринге — атомнуг болгаш водородтуг чепсектиң шенелделерин соксадыр дугайында дугуржулганы ажылдап кылырының бүгү-ле эргежок чугула байдалдары болгаш баштайгы белеткелдери бар деп медеглелде чугаалап турар.

Кандыг-даа ядролуг частыышкын илереттинип шыптынган туруп болур деп Женева чөвүлел хуралының эксперттериниң чаңгыс-эп-сеткилдиг түңнели барыын талакы күрүнелерниң төлээлекчилериниң албадап турганы контролюнуң дугайында негелде чөвүлел хуралдың илеткелинге бодунуң илергейлелин тыпкан талээде атомнуг болгаш водородтуг чепсектиң шенелделерин соксадыр дугайында дугуржуушкунче орукту шуут арыглаар ужурлуг турган деп медеглелде айтып турар чөвүлел хуралда АКШ-тың болгаш Великобританияның чазактарының ээлээн туружу болза, ол күрүнелер ядролуг чепсектиң шенелделерин соксадыр дугайында дугуржулганы ажылдап кылыр талазы-биле чедиишкинниг ажылга мурнукузу хевээр шаптыктап турарын тодаргай көргүзүп турар.

Женева чөвүлел хуралының эксперттериниң рекомендацияларын болгаш түңнелдерин ревизилээрин сүмелевишаан, АКШ болгаш Великобритания үш күрүнелерниң амгы чөвүлел хуралының ажылын шагда-ла шиитпирлеттинген техниктиг айтырыгларны чугаалажырынче база катап киирер сорулганы салып турар. Бо бүгү болза, АКШ болгаш Великобритания ядролуг чепсектиң шенелдезин соксадырын күзевейн турар, олар болза, атомнуг болгаш ядролуг чепсектиң шенелделерин соксадыр дугайында кержээни чарары хамааржыр кол айтырыгларны шиитпирлээриндн мурнукузу хевээр ойталап турар деп түңнел кылыр барымдааны берип турар деп Совет чазактың медеглелинде айтып турар.

Чер алааның ядролуг частыышкыннарын илередип тывар дугайында айтырыг талазы-биле АКШ-тың чазааның январь 6-да парлаан медеглели болгаш АКШ-тың база Великобританияның төлээлекчилериниң Женевада туружу болза, атомнуг болгаш водородтуг чепсектиң шенелделерин соксадыр дугайында дугуржулганы чедип алырын ол күрүнелер күзевейн турар бөлгаш ынчангаш болуп турар женева чөвүлел хуралын үзеринин чылдагаанын дилеп турар деп Совет чазактың айыылзыныышкынын бадыткап турар деп Совет чазак айтып турар. Совет чазак кандыгыл дээр болза, ядролуг шенелделерни кезээ мөңге үелерде соксадыр дугайында айтырыг болдунар дүргени биле шиитпирлеттинген турарынче Совет чазак бүгү күжениишкиннерин салып турар болгаш моон соңгаар-даа салыр. Амгы үеде, база амга чедир ол айтырыгны шиитпирлээри АКШ-тың болгаш Великобританияның чазактарындан, ынчангаш чүгле ол чазактардан хамааржыр.

А. И. Микоян Москвада ээп келген

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының Бирги оралакчызы А. И. Микоян болгаш оңу үдеп чораан кижилер Американың Каттышкан Штаттарынга чораaш «ТУ-104» деп самолет-биле январь 23-те Москвада чедип келген.

(СЭТА).

СЭКП-ниң XXI съездизинге совет улус күш-ажылчы чедиишкиннерлиг ужуражып турар

★

Сөзүн ээлээр дээш

АРЫГ-БАЖЫ. (Телефон-биле). Сөзүнүң бергенинде —ону ээле! Улуг-Хем районнуң «СЭКП XX съездизи» колхозунуң малчыннары социалистиг чарыштың ол негелдезин күүседир дээш чүткүлдүг ажылдап турарлар.

Хойжулар бо чылын малдың чаш төлүн бүрүн камгалап алырын хүлээнгеннер. Амгы үеде мал төрүп эгелээн. Хойжулардан Шыңгыш-оол баштайгы төрүттүнген 50 хураганнарны, Самдан — 25, Калдыгбай — 10 хураганнарны чидириг чокка ажаап алган болгаш эки доруктуруп турарлар. Хаван ажаакчызы Долбаа төрээн 5 хаваннарның 69 оолдарын четче ажаап алган.

Колхозтуң № 1 хову бригадазы (бригадири Ангакпан) СЭКП-ниң XXI съездизинге чедир 350 тонна тараа үрезинин уруп белеткээрин хүлээнген турган, а херек кырында ол үрезинни арыглап урган.

Хойжуларның чедиишкини

Сүт-Хөл районнуң «Алдан-Маадыр» кодээ ажыл-агый артелиниң хойжулары СЭКП-ниң XXI съездизинге алдар болдурган социалистиг чарышка кирбишаан, малдың чаш төлүн бүрүн камгалап алыр дээш боттарының сөзүн ээлеп турарлар.

Ам чамдык коданнарда эрте эдериштирген хойлар хураганнап турар. Хойжу Чүлдүм чоокку хүннерге чедир төрээн 100 хойнуң, Назын-оол 90 хойнуң, Серен 71 хойнуң, Кертик-оол 68 хойнуң, Кызыл-Буга 41 хойнуң төрээн хураганнарын бүрүн камгалап алганнар.

Моон соңгаар шээр малдың массалыг оолдаашкынының үезинде чаш төл бүрүзүн хайгааралдыг хүлээп ап, менди доруктуруп алыр дээш колхозтуң бүгү малчыннары ам баш удур хемчеглерни ап турар.

Колхозтуң тудуг бригадазы

ТОРГАЛЫГ. (Телефон-биле). Өвүр районнуң «Торгалыг» кодээ ажыл-агый артелиниң тудугжулары съездиге алдар болдурган чарышка киришкеш, бо чылдың тудуунга херегләэр 2500 кубометр ыяшты тайгага кезип белеткээн. Ооң иштинден 1800 кубометрни машина оруунче үндүр сөөрткен. Ыяшты тудуг шөлүнче сөөртүрү февраль 1-ден эгелей бээр. Тудугжулар февральдың 10-га чедир ам-даа 1000 кубометр тудуг ыяжын белеткээр.

Школаның оттулар ыяжының белеткели база-ла эки чоруп турар. Ам херек кырында 1500 кубометр ыяш белеткээн.

★ ★

Ажыл-иш үре-түңнелдиг

БАЖЫҢ-АЛААК. (Телефон-биле). Чөөн-Хемчик районнуң «Искра» кодээ ажыл-агый артелиниң ажылишчилери съездиге ажыл-агый талазы-биле боттуг белектерлиг ужуражыр дээш организастыг болгаш чүткүлдүг ажылдааннар.

Часкы хову ажылдарынга белеткелдер чоруттунган. Тараа культураларының 264 тонна үрезиннери чажар шынарынга чедир белеткеттинген. Колхоз бодунуң 11 тракторларын бүрүн септеп алган. Механизаторлар Моңгуш Кертик-оол, Ооржак Докпак, Моңгуш Ламажап олар техниканың септелгезинге онза эки киришкеннер.

Бокуруза өстүрер звено Моңгуш Сесер-оолдуң удуртулгазы-биле Арыг-Бажының шөлүнде 64 гектар черниң хараганын аштаан. Хову бригадазы Чадар-Ховуга часкы ажылдың хову турлаан белеткеп турар.

Малчыннарның ажылы база-ла үре-түңнелдиг. Саанчыларның аразында Ооржак Севилбаа бодунга бижыглаан инектерниң бирээзинден-не 1583 кг сүттү саап, съездиге улуг белектиг ужуражып турар.

Колхозта мал төрүп эгелээн. 505 хойнуң 508 хураганнары, 30 инектиң 30 бызаалары, 22 хаванның 300 оолдары, 82 өшкүнүң 82 анайлары бүрүн ажаап алдынган.

Колхоз бо чылдың тудуунга 1000 кубометр ыяш белеткээр планныг. Ховалыг Деспилдейге удурткан бригада ам 750 кубометр ыяшты тайгага белеткээн болгаш ооң 250 кубометрин ажык черже үндүр сөөрткен, 180 кубометрни тудуг шөлүнде чедирип алган. Колхозтуң пилорамазы эки ажылдап турар. Ам 250 кубометр ыяшты дилген. Чазанылга мастерскаязының бызанчылары Моңгуш Севилбааның удуртулгазы-биле стол, сандай, табуретка болгаш өске-даа херекселдер кылырын шалыпкын күүседип турар.

Чолаачы Күрзет, тракторист Овус, сөөртүкчүлер Деспил-оол, Хунажык-оол, Айыыжы, тудугжулар Толчун-оол, Кошкар-оол оларның болгаш оон-даа өске эштерниң мурнакчы күш-ажылын колхозтуң баштаар чери демдеглеп турар.

Оларның база белээ

КЫЗЫЛ-МАЖАЛЫК. (Телефон-биле). СЭКП-ниң XXI съездизинге — коммунизм тургузукчуларының съездизинге боттарының кылып турар ажылының талазы-биле чедиишкиннерлиг ужуражыр сорулганы янзы-бүрү профессияның кижилери салган турган. Оларның аразында Кызыл-Мажалыктың культура бажыңында кино механиги Михаил Синицын ажылдың эки түңнелин көргүскен. Ол чонга кино көргүзүглериниң январь ай планыч хуусаа бетинде күүседир хүлээлге алгаш, январьның ийиги декадазында акша чыылдазының талазы-биле 120 хуу, көрүкчүлерниң санының талазы-биле 106 хуу күүсеткен.

«Большевик» колхозтуң хойжузу эш Ликсоо 286 баш төрүүр хойнуң бүгү хураганнарын менди ажаап алыр дээш чүткүлдүг ажылдап турар. Ам төрээн 123 хойларның 123 хураганнарын бүрүн ажаап алган.

Ол колхозтуң тудугжулары 2297 кубометр тудуг ыяжын кезип белеткээн болгаш 637 кубометрни тудуг шөлүнче сөөртүп алган. Тудугга бүгү 6000 кубометр ыяшты март 1-ге — соңгулдалар хүнүнге чедир белеткээрин бригада шиитпирлээн. Тудугжуларның аразында эштер Торжу, Кадыргы, Хемчик олар хүн бүрүнүң ажыл нормазын 150—170 хуу күүседип турарлар.

Күш-ажылчы түңнелдер

ЭРЗИН. (Телефон-биле). «Коммунизмче орук» кодээ ажыл-агый артелиниң тудуг бригадазы (бригадири эш Ноозун Сам-хөө) социалистиг чарышка алган хүлээлгезин алдарлыы-биле күүсеткен. Съездиниң ажыттынар хүнүнге чедир 1500 кубометр тудуг ыяжын белеткээрин ол бригада хүлээнген турган. Ам ол ыяшты бүрүн кескен, чонган болгаш машина оруунче үндүр сөөрткен.

Тудугжулар Нам-оол, Салчаа-Сюрюн, Дузужаа олар ыяш чонарының хүн нормазын доктаамал 150—170 хуу күүседип турарлар. Амгы үеде тудугжулар ыяшты тудуг шөлүнче сөөртүр ажыл чорup турар. Херек кырында 400 кубометр ыяшты сөөрткен.

Школага оттулар ыяш белеткели база чорup турар. Ам 1100 кубометр ыяш белеткеттинген.

Агитатор эш Каваа тудугжулар ортузунга агитация ажылын эки чорудуп турар. Ол, чоокта чаа «1958 чылда ССРЭ-ниң улус ажыл-агыйының хөгжүлдезиниң күрүне планының күүседдезиниң түңнелдериниң дугайында» Төп Статистика эргелелиниң дыннадыын бүгү тудугжуларга таныштырган.

ПАРТИЯ—БИСТИҢ БАШКАРЫКЧЫВЫС

ПАРТИЯГА АЛДАР!

М. Исаковский.

ЛЕНИНЧИ ШЫНГА МӨҢГЕ ШЫНЧЫ

Изиг, берге хүрештерге төрүттүнген,
Ленинчи алыс шынга мөңге шынчы,
Тайбың биле хосталгага камгалакчы,
Тайлып дүшпес совет чуртум, алдаржы-ла!
Агым хемнер, арга-арыг, хову-шөлдү,
Агаар-булут ажыр бедээн тандыг-сынны,
Эргип четпес, күчү-күштүг делгеминде
Эптеп-сырып сыныrган сен, эргим чуртум.
Биске тугуң—алдар болгаш кужуус ол,
Бисти чаңгыс бүле кылдыр бөлүп каттың,
Коммунизм үезинче оруу кастың,
Хостал боор деп, дарлатканга бүзүреттиң.
Тура-соруун бойдусту-даа—ырак сылдыс,
Дүп чок ханы далай-сугну чагырыпкан.
Чоннуң-хөйнүң чырык хүнү, чүлдү-чүрээ—
Советтиг чурт, ам-даа улам алдаржы-ла!

Микола Бажан.

Партиявыс тугун туткан

Улустарның өлүмү чок алдар-ады
Узун-мөңге, чалыы, күштүг.
Ие-төрээн ынак совет күрүневис
Иштин, хостуг чолдуң улуг чурту.
Дайынналыг дошкун шуурганнарны өттүр
Далай дивейн, маадыр эрткен бис,—
Кызыл хаяа болган коммунизм бөгүн
Кырывыста хереленген туру.
Партиявыс тугун туткан төрел чоннар
Бадыткалдыг чаңгыс бүле болган.
Ильичиниң оруу-биле хосталганы
Илдик чокка ырлап, дептип ор бис.

А. Никифоров.

Кадыыр болгаш маска чурту, чайна!

Мунгаш доңган далай дожу саарлып,
Мурнуу далай чалгыы чайнаан;
Оңмас чаагай алдар бүргээн, мөңге—
Октябрьның Ада-чурту.
Бады-быжыг совет күрүне, алдаржы!
Партияга—алдар!
Ленинге—алдар!
Албатты-кул мөңге читкен чуртум
Чайгы сад дег чечектелген.
Ажыл-ишке күчү кирген чуртум
Чаагай үүле алдаржыткан.
Бады-быжыг совет күрүне, алдаржы!
Партияга—алдар!
Ленинге—алдар!
Далай ышкаш алдыванган тараа,
Калбак сынга оттар кыпкан.
Кадыыр болгаш маска чурту, чайна—
Дарлатканнар ынанызы!
Бады-быжыг совет күрүне, алдаржы!
Партияга — алдар!
Ленинге—алдар.

В. Эренчин.

Партийжи биледим

Чонум хөйге бараан боорда
Чоргаарал бээр, кужум немээр,
Алдын, мөңгүн, эртинеден
Артык арыг чепсек менде.
Тулчуушкунга, тудуушкунга
Тура-соруум сергедип кээр,
Азырап каан авамдан-даа
Артык ынак камныг чепсээм.
Өндүр бедик чыргаланче
Өөрүшкүмнү чырыдып кээр,
Чалгаа, шүшпең хирлиг холга
Чагдатпас-даа чепсээм болгай.
Базым санай чарлып болбас.
Бадыткалдыг чепсээм болза,
Чүрээм болган, партийжи
Чүден күштүг биледим бо.

Темиркул Уметалиев.

Партия

Кара дүне мени төрээн,
Кадыр, берге чолдуг турдум.
Чедип келгеш тыным алдың,
Партия!

Чымчак часты биске киирдиң,
Чылыг дүъшту чечектелди.
Быжыг хууну каңнап бердиң,
Партия!

Кежик, шын дээш чырык херел,
Кедилиинге чылыттырган.
Шүлүкчү сээ йөрээл салды,
Партия!

Тоолзуг үүле бүдүргештиң,
Тоглап төнмес чалгын бердиң.
Ээзиримни хүлээп аң көр,
Партия!

Алганымга канчаар төлээйн?
Амы-тыным сенээ бээйн дээш.
Уjувут де—ужуптар мен,
Партия!

Бөмбүрзектиң углай базар
Бүгү оруун чырыткан сен.
Мөңге чуртта, чечектел-ле,
Партия!

С. Чиковани.

Өндүр Ленин орук айтып берген

Эълим, ханым тудуш каннаттынган
Эргим, төрээн совет черим.
Тендиш дивес идегелим сиңген
Дээди мөңге ынаам сенде.

Өндүр Ленин орук айтып берген—
Өске ындыг орук-даа чок.
Амыдырал хостуг бистиң хүннү
Ада партия магадылаан.

Чүден улуг шынчы найыралга
Чүректерни каттыштыргаш,
Өзер, хостуг чуртталга дээш тулчур,
Өлүм дивес таңгыраам ол.

Кезээ шагда чалыы черивисти
Ажыл-биле шимеп аалы.
Артык демниг, чаңгыс-эптиг чаагай
Келир өйже диди базаал.

Александр Николаев.

Хоор чон бисти—коммунистер дижир болгай

Бешки чылдар тудуун кылып каңналган бис,
Бешки чылдар хемчээп базар базымывыс.
Кайгамчыктыг тайбың өйде чурттап тургаш,
Хайгыылда дег, серемчилиг белен тур бис.
Мурнувуска көвей шаптык таварышса-даа,
Мунчулбас бис, бисти кым-даа доктаадыпас.
Эчис орук изээнивис салгап базар
Эдержи бээр өннүктерлиг кижилер бис.
Аас-кежиин эң-не баштай ырлаан кижи
Алыс чол дээш, бергелерден чалданмас-даа.
Деңдии көвей кады чоруур эштерлиг бис,
Дээрде безин эдеринчи бистии болгай.
Кончуг ынаан, чоргааралын илередип,
Хоор чон бисти—коммунистер дижир болгай,
Амдызында Дээр тии дээр берге черни
Алызында холга киирип алыр-даа бис.

Л. А. Шматьконуң «ГОЭЛРО планының дугайында В. И. Ленинниң чугаазы» деп аттыг чуруу.

ЛЕНИННИҢ ТЕЛЕГРАММАЗЫ

(Очерктен үзүндү)

...Красноводскиден мурнуу талаже бистиң катеривис хөй шактарда чоруп келген, а долгандыр чүгле Каспийниң хайнып турар чалгыглары, амыдырал чок эрик...

Чоокшулап кел чыткап хоорайже айыткаш, орук кижилериниң бирээзи биске чугаалай-дыр:

— Челекенивис — Туркменияда эң-не аныяк хоорай. Ооң хары бештен биче-ле ажыг.

Көстүп келген кайгамчык чурумалды ыыт чок көрүп чор бис. Демги эживис дыка дыңзыг эвези-биле немей чугаалады:

— Дыңнаңарам: челекенчилер бодунуң чалыы хоорайының төөгүзүн Владимир Ильич Ленинниң ады-биле тудуш холбаалыг дижир улус. Чурт иштиниң кым-бир хоочун чурттакчызы-биле чугаалажып көрүңер. Хөй солун чүүлдү ол чугаалап бээр. Ленинниң телеграммазының дугайын айтырарын утпас силер.

Челекенге келге-ле каш хонуп чоруй нефтичи Тувакмамед Абатуваков-биле таныжып алдывыс.

— Ленинниң кандыг телеграммазының дугайын челекенчилер бо-ла сактып келген турар чүвел, чугаалап берип көрүңерем, ирей Тувакмамед.

Ирей биче ыыт чок олур.

— Ол дээрге шагда-ла, барык 40 чыл бурунгаар болган чүзе — деп оожум чугаалады.

Үжүк-бижик билбес болгаш, политика ужуру билбес турган мен. Хамааты дайыны чоруп турарыда чүгле өске кижилер чугаазындан билир турдум. Туркменияны, Азербайджанны ак-гвардейжилер болгаш даштыкы эжелекчилер чагырып алыксап турар дээрзин дыңнап чордум...

Ынчалза-даа каш чылдардаазындан хөй чүүлдү бир таварылганың уужун чаңгыс хонукта билип алган мен. Бир-ле бистер, он сес туркменнер, парустарлыг ийи хеме-биле чаңыл чоруп ор бис... Ыракта улуг пароход ыжы көрүп кагдывыс. Судно дүрген чоокшулап кел чор.

— Дүрген бээр үңгүлеп келиңер!—деп алгы пароходтан дыңналды.

Ында англи офицерлер, ак-гвардейжилер тургулаан. Биске чүнү-даа тайылбырлавадылар. Ынчалза-даа сөөлгү киживис судно кырынга үнүп келирге, хемелеривисти дүпче дужуруптулер. Оон коргунчуг чүве-даа эгеледи. Чепсектиг дээрбечилер идик-хевивисти уштуп эгелээн. Оон бисти хүлүгүлеп алдылар. Ынчаарга далай кыры көзүлбес кылдыр караңгылай бергенде... бүлүңгүй чырыткы чырыында коргунчуг чүүлдү көрүп кагдым. Мээң өөрүмнү чаңгыстап пароход эриинге чедире берип, бажынче боо ужазы-биле каккаш, далайже дүжүр октап турлар. Харын ынчаарда көөр хөөнү чокталыр-деп чүл дээрзин бир-ле дутаар билип алган мен. Бажымче хаптарын-даа манавайн, пароход эриинге четкен ояар-ла, далайже бодум халый бердим. Каш солдаттар мени сегирип алырын оралдашканнар, оон ланчыыларын шыгаап үндүлер. Суг кырынга дааш чок эштип үнүп келгеш, бирле кижиниң:

— Ок хоратпаңар! Ыт боду-ла сугга дүжүп каар он!—дээн ыткыр үнүн дыңнап кагдым.

Пароход ырап чоруй баарга, холумнуң хүлүүн адырып эгеледим. Адырары берге болду. Чалыы турган мен, кезээде эки эштикчиге саналтырып чораан кижи мен. Чеже хире эштигенимни билбес мен. Хенертен мурнумда чырыткы оду көрүп кагдым.

Эрикке пат боорда четтим. Аңаа мени чырыткы хайгааракчызы орус эш тып алган. Ол мени бодунче аппаргаш, чылыдып, чемгерип кагды. А ийи хонганда Красноводскиге чедип ал дээш, бичии хеме берди.

Кезек ыыт чок олура, иревис чугаазын уламчылай берди:

— 1920 чылда Челекен ортулукка, биске бир кижи чедип келген. Чоннуң баштыңчызы Владимир Ильич Ленин Ташкентиде эш Фрунзеже телеграмма чоруткан-дыр, ында челекен нефтизин кончуг сонуургап турар деп ол кижи дыңнаткан. Москвада Ильичиже чүнү дыңнадырыл?

Тувакмамед ирей херектиг сөстер боданып, ыыттавайн баарды.

— Сеткил сөс-биле канчап дамчыттынар боор?—деп изии-биле ол чугаалай-дыр.

— Бодап көрүңерем: англичаннар болгаш ак-гвардейжилер бисти уптеп, кандыг-даа буруузу чок туркменнерни өлүргүлеп турарлар. Ол-ла өйде В. И. Ленин бистиң амыдыралывысты сонуургап, бистиң дугайывыста сагыш салып, биске дузаламчы чорудуп турар-дыр. Дайын болбушаан, долгандыр аш, хоозурал. Ынчалза-даа Челекен деп бичии ынай туркмен черниң дугайын бодаар шакты ол тып алган көрбес бе!

...—Ленин бүгү чүвени билир болгаш утпас турган. Улуг-даа, бичии-даа бүгү улустарга ооң кайгамчык улуг ынаа, кичээнгейлии дээш, хөй көрген тудум-на, Ленинге улам күштүг ынак-тыр мен. Ленинни бодум көрүп көрбээн мен, ынчалза-даа ону эки билир мен. Чоокта чаа чурук көрүп кагдым. Ында: Владимир Ильич «Правда» солунну холунда туткан, ыракче көрүп алган стол чанында олурар. Ол дээрге эң-не дээре, эң-не шын чурук чорду. Москвада, бистиң Челекенде, бүгү делегейде чүү болуп турарын, канчаар чурттап турарын эш Ленин көрүп, хайгаарап база билип турар.

— А ынчаарда Владимир Ильичиге кандыг харыы бергенил?—деп айтырдывыс.

— Нефть тывыжын көвүдедип эгелээн. А каш чыл болганда бистиң нефть тывыжывысты мырыңай каапкан таварылга база бар. Тускай эртемниглер «ам нефть чок» дижи бергеннер. Ынчаарга челекенчилерден аңаа кым-даа бүзүревээн. Эш Ленин боду-биле Челекенни сонуургап турган болганда нефть хөй болур ужурлуг. Шынап-ла ындыг болган. Чоокта чаа Челекенивис катап төрүттүнген. Беш чыл дургузунда, өрген чок куруг эрикте бүдүн хоорай туруп келди...

Даштың караңгы имир дүжүп келген. Улуг хоорайның оттары чаа-чаазы-биле хып кээп тур. Хүндүлээчел ирей-биле байырлажып чарлып эгеледивис.

— База катап ыявыла келир силер!—деп киживис мындыг.—Нефтичилерниң ам канчаар ажылдап турарын хайгаарап турар кижи мен. Оларга чөргээрлээп болур. Эш Ленинниң чагыын олар эки күүседип—Төрээн чуртка улам хөй нефтини берип турарлар...

...Даңгаар эртен Челекенден чорупкан бис... Коммунистиг партияның күзел-соруу-биле, өлүм чок Ленинниң генийи-биле төрүттүнген хоорайда бистиң таныжып четикен кайгамчыктыг кижилеривис дег, далай ол эртен шак ындыг күчүлүг, хайныышкынныг көстүп турду.

Михаил ЧУНАНОВ.

(«Правдадан»).

ЛЕНИНГРАД. Тураскаал кудуп шуткуурунуң заводу чоокта чаа В. И. Ленинниң хүлерден бүткен тураскаалының кударын болгаш уранчыдып сиилиирин дооскан, ол тураскаалды Вологда хоорайга тургузар. Дөрт ажыг метр бедик ол тураскаалды РСФСР-ниң улустуң чурукчузу Н. В. Томскийниң чогаатканы төлевилел ёзугаар күүсеткен.

Чурукта: В. И. Ленинге тураскаалдың хевири, ол талазында—тураскаалдың чогаадыкчызы Н. В. Томский.

Фотозу В. Капустинниң. СЭТА-ның фотохрониказы.

УДУРТУКЧУ ПАРТИЯВЫС ДЕЛГЕРЕЗИН!

Чайын чүве. Аныяк херээжен кижи Кызылдың төп магазининиң пөс аймаа садар салбырынга чеде бергеш, торгу мөзүлүг кандыг-бир пөс айтырды.

Ээлчегде турган өске бир буурул чаштыг кадай кижи:

— Бис мындывыста чүгээр шоккар пөс безин кетпес чордувус—дээш демги аныяк садып алыкчының хевин топтап көрбүшаан, чүге-ле ийик, улуг тынды.

— Чоокта чаа чүве ийин ол — деп, ооң мурнунда турган чажыды калай хая көрнүп келгеш, бадыткады.—Өңгүр хеп кедиксезе-даа таптыг материал тывылбас турду.

— Бо алды рубль оннун чечек шоккар пөзүн безин тып чадаан, олбо аргышканнардан чагыткан, сураан турар эвес ийик бе.

— Аныяанда черле ындыг болгай, ылаңгыя кыс уруглар...

— Ам магалыг болган шаг ышкажыл. Торгу, чычыныы туралаанына кижи кедер апарган...

1929—30 чылдар үезинде кедээге турган хире, адын айтырбааның чажыттарның бо чугаазында үндүрген түңнели черле кончуг шын.

Бистиң улустуң материалдыг чаагай амыдыралы чылдың-на өзүп олурар. Совет кижилер, мурнуку чылдарга деңнейлээрге оон каш катап бай-шыдалдыг чурттаар, эки хеп-кернир апарган, оларның культурлуг негелделери бедээн, ооң-биле кады ол негелделерни хандырар талазы-биле ажыл дыка экижээн.

Шак бо түңнелди литератор эвес, сөске чечен эвес, а өске ииже мерген, бедүүн кижилерниң дылы-биле үндүргенин кады чаныгга ээлчег манап тура душ боопу, кабсы дыңнаан мен. Ол чугааны бол-ла сактып кээр мен.

— Чүге?

— Ооң чылдагаанын билбес эвес силер, хөй айтырар-дыр силер ийин. Хүн бүрүде-ле бистиң амыдыралывыста көстүп турар чүве ышкажыл моонар.

Шынап-ла! Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының XX съездизинден бээр эрткен чылдарның дургузунда безин совет улустуң амыдыралының деңнелин улам бедидеринче угланган дыка хөй хемчеглер алдынган. Үлетпүрнү болгаш тудугну эргелеп баштаарын чаарткаңы, колхоз тургузуун быжыглаар, химия үлетпүрүн шапкын сайзырадыр, улус өөредилгезиниң системазын эде тургузар талазы-биле болгаш улус ажыл-агыйының өске-даа адырларының дугайында чугула өйү келген шиитпирлерни хүлээп алганы, оларны боттандырып эгелээни болза, база-ла совет кижиниң аас-кежиинге, келир үезинге бараалгап турар.

Улустуң чолунуң дугайында Коммунистиг партияның шак ол сагыш салыышкынынга совет кижилер боттуг ажыл-херек-биле харыылап турар. «...Коммунизм дээрден анаала кээп дүшпес, а ажылчыннарның болгаш тараачыннарның боттарының кайгамчыктыг күш-ажылы-биле ону тудуп тургузар болгай» деп улуг башкы Ленинниң чагыын бистиң улус билир, ону күүседир дээш ажылдап, чурттап, өөренип турар. В. И. Ленинниң боду-биле киржип, хей-аът кирип чораан коммунистиг субботниктерниң алдарының дорт салгакчызы—коммунистиг күш-ажыл бригадаларының ам тыптып келгенин аңаа чижек кылдыр чугаалап болур. Каш чүс чылдарда кижи холу дээп көрбээн, эмдик чыткан 36 миллион гектар кур болгаш куруккан черлерни шингээдип алганы, бүгү чуртка тарааның нийти чыылдазы эрткен чылын 8,5 миллиард пуд четкени, чоокку 10—12 чылдарда чуртталга бажыңнары-биле чонну бүрүн хандырар дээш, база чурттуң кижи санынга оналаштыр продукция бүдүрүп үнүрерин көвүдедир, ол талазы-биле АКШ-ты ажар дээш карак кызыл ажылдап турарывыс аңаа чүге херечи болбазыл! Айже шиглей ракетаны салып үндүргенивис, ооң он дугаар планета боопу, бистиң черивис ышкаш, Хүнну долганып турар болу бергени аңаа база-ла барымдаа болур. Ол—кижи төрелгетенниң тоолда күзели — Айга, Хүнге чедери, Дээрже үнери ышкаш, Октаргайның алыс делгемин чаалап алырының эгези, төөгүге алдын үжүк-биле бижиттинер дээди чедиишкин, угаан болгаш эртемниң улуг тиилелгези!

Бистиң бо чедиишкиннеривистиң «чажыды» чүдел деп даштыкыдан, ылаңгыя капиталистиг чурттардан келген кижилер кайгап айтырып турар. Владимир Маяковскийниң шүлүүн кирип, каастай аарак тайылбырлаарга, ол «чажыт» болза:

— Дааштай аткан
пушкаларның
диңмидиинден,
кулактар дег,
Дайзыннарның шивээлери
буступ чаштаар—
Оожум,
чиңге кышкылардан
мөөңнеттинген
Онза күштүг,
чаңгыс аай хат—
партияның

удуртулгазы-биле хааныг төрени дүжүр октаан улус күрүнениң эргелелин бодунуң холунга алганында. В. И. Ленинниң кыйгырыы-биле аныяк республикадан интервентилерни үндүр сывыргаш, аштыргал дарлакчы аңгыларның үймээн самыыннарын чылча шапканында. Хосталган улус кедээ ажыл-агыйны чедиишкинниг чаартып, коллективизацияның тиилелгезин хандырганында. Үлетпүрнү, ылаңгыя аар үлетпүрнү шапкын сайзыратканында. Ээнебекчи, дерзии халдакчы фашизмга удур чепсектиг сегиржип алыышкынга социализмни тургускан чон өлүр тынын артынга каап демисешкен, бодунуң Төрээн чуртунуң, алдар адын болгаш аас-кежиин, аныяк салгакчыларның келир үезин камгалап алганында...

Чаңгыс сөс-биле чугаалаарга, Октябрьның улуг эргилдезинден эгелээш, бистиң чурттуң маадырлыг ажылчын аңгызының, колхозчу тараачыннарның дөртен бир чыл ажыт үениң иштинде эрткен оруун, бистиң улустуң баштыңчызы—Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының бо вектиң бүдүүзүнден бээр алдан чыгам чылдар иштинде могаг шылаг чок демиселиниң, алдарлыг тиилелгелериниң узун төөгүзүн билбес азы херекке албас болза, бистиң чедиишкиннеривистиң «чажыдын» билип алыры берге.

Коммунистиг партия — улустуң эң дээре күштерин бодунга мөөңнээн, кижи төрелгетенниң төөгүзүнге оон мурнунда черле туруп көрбээн, эң-не улуг чаагай, эң-не дээди, мөгеш дивес мөге күштүг коллектив. Партия—чоннуң коллективтиг баштыңчызы, маңнайы—бистиң чурттуң хөй национал улустарының чырыткылыг келир үеже аппар чыдар.

• • •

Чоокка чедир-ле бижик билбес, эртем-сонул чок—бүдүүлүктүң дүмбейинге чораан тыва улус ам Александр Кунаа, Илья Кызыл-оол, Юрий Аранчын ышкаш эртемденнерлиг, дээди сургуул дооскан хөй-хөй эмчилерлиг, башкыларлыг, база инженер-техниктерлиг, ужудукчуларлыг, комбайнерлерлиг, чолаачыларлыг апарган. Оларга эмчи Ондар, даг инженери Дандар-оол, чолаачы Кара-Ашак, тудугжу Бомбуй-оол, ужудукчулар Хопуя, Чимит, композитор Чыргал-оол, артистер Каракыс, Оскал-оол, комбайнерлер Холоша, Бүрбүлдей болгаш оон-даа өске хөй-хөй кижилер хамааржыр.

Дамырактар каттышкаш, хем болур.

Тарамыктар каттышкан күш болур деп үлегер сөс төрүттүнген. 1947 чылга чедир көжүп чораан араттар бөлгээт божа хонуп, сууржуп, колхозтарны организастаан. Кускун-саасган куйт кынмас куруг чыткан дазырларда, элик, хүлбүс турлаа ээн чыткан ээзимнерде чаа суурлар туттунган. Суурларның кырында, бажыңнарның соңгаларында Ильичиниң лампалары чырып, кежээкиниң сылдыстарын адаарганып турар. Ужу-кыдыы көзүлбес узун сарыг ховуларда комбайннар, тракторлар хөөмейлеп чоруур, колхозчулар тарааның чаагай дүжүдүн ажаап ап турар апарганнар. Бо дугайында чижек кылдыр тыва область эрткен чылын күрүнеге 5,500 мун пуд чаагай тарааны сатканын чугаалаарга-ла четчир. Нийтиниң малы өзүп көвүдээн, ээзиннерде, ховуларда ээрэн-шоккар чечек ышкаш чапты берген оъттап чоруур. Эрткен чылын саанчылар М. Бичии-уруг, Чащина инек бүрүзүнден 2600-тен 3023 кг чедир сүттү сагганнар, Чаа-Хөлдүң «Бурунгаар» колхозта Ак-оолдуң хову бригадазының тараажылары гектар бүрүзүнден 48 центнер тарааны алган, а хойжулар Ч. Чалбаа, М. Сандык ортумаа-биле хөй бүрүзүнден 4 кг 300 гр—4 кг 600 гр дүктү кыргазыннар. Бо дээрге, биске кажан-даа туруп көрбээн түңнелдер-дир. Ол саннар моон соңгаар оон-даа көвүдээр дээрзинге чигзиниг турбас! Улустуң колхозтажыр дээн шиммээшкинин тыва коммунистер чедиишкинниг ушкарып-башкарган.

Тывада аар үлетпүрнүң баштайгы улуг бүдүрүлгелериниң тудуглары эгелээн. Тыва ажылчын аңгының кадрлары өскен. Ажылчын суурларда, колхозтар төптеринде школалар, эмнелгелер, клубтар, чом саннары, совет садыгның магазиннери, чунар бажыңнар бар болу берген. Чечектелир сайзырап турар совет улустарның найыралдыг өг-бүлезинде хеймер дуңмазы—тыва улустуң чижээн чугаалаарга ындыг-дыр.

Коммунистиг партияның айтыышкыннары тодаргай. Чеди чыл планының ёзугаар чоокку чылдарда областа малдың бажын 3—4 миллион чедир өстүрер, тарылга шөлүн барык 3 катап калбарттыр деп сорулганы күүседиринге олар чигзинмейн турар. СЭКП XXI съездизиниң үндүрер төөгүлүг шиитпирлерин ССРЭ-ниң акы-дуңмалышкы улустары бир үн-биле хүлээп алгаш, амыдыралга чедиишкинниг боттандырар деп чүвеге араттар бүзүрээр.

Тыва улус бөгүн бодунуң эң дээре оолдары, кыстары — коммунистерни билир, оларга ынак. Ынчангаш Коммунистерниң улуг партиязынга кызыгаар чок бүзүрелдиг. Ол ынанышкыг бүзүрелдиг. Ынчангаш тывалар:

Кадыг берге дошкун өйде төрүттүнгеш,
Хамык бүгү шылгалданы шыдап эрткен,
Хосталганың дээди тугун бедик туткаш,
Хоор чоңга тудуш болуп каннаттынган—
Улуг шын дээш маадырлыг демиселге

Удуртукчу партиявыс делгерезин!—деп сеткилиниң халызындан, чүлдү-чүрээнден төрүттүнген ырны ырлап турарлар.

Партияның XXI съездизинге чыглырының бүдүүзүнде Совет Эвилелиниң коммунистери коммунизм тургузарының улуг программазын чогааткан, улус-биле сүмележип, чоннуң санал-оналын алган. Чугаалажыышкыннарга коммунистер-даа, партия кежигүнү эвестер-даа калбаа-биле киришкен. Коммунистиг партияның күжү ооң улус-биле быжыг харылзаазында деп бижип турарывыс хоозун домак эвес дээрзиниң бадыткалы ол.

Коммунизмниң тиилелгезинге совет улустарны чедирер СЭКП-ның улуг тугу бөгүн ынчангаш кажангызындан-даа алдарлыг, бедик чалай кийискип турар.

Юрий КЮНЗЕГЕШ.

ТЫВА АВТОНОМНУГ ОБЛАСТЫҢ АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНГЕ СОҢГУЛДАЛАР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ОКРУГТАРНЫҢ СОҢГУЛДА КОМИССИЯЛАРЫН БАДЫЛААР ДУГАЙЫНДА

область Совединиң күүсекчи комитединиң шиитпири

(Уланчызы. Эгези № 17 «Шында»).

Чадааның Чөөн талакы № 39 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Илларионов** Александр Васильевич—районнуң шагдаа килдизиниң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Сайдачаков** Петр Пантелеевич — эъг-сүт үлетпүрүнүң районнар аразында конторазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Михайлов** Петр Иванович—Чадааның тараа хүлээп алыр чериниң коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Алферева** Надежда Дмитриевна — ажаалга кассазының коллективинден. **Антонова** Екатерина Ивановна—Чадааның № 2 ортумак школазының коллективинден. **Оюн** Мандан-оол Дежит-оолович—район коллективинден. **Цыбина** Мария Афаногеновна—райкүүскомунуң профэвилел организациязындан.

Чадааның Көдээниң № 40 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Монгуш** Комбу Канданоолович — Чадаана сумузунда ортумак школаның комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Ландик** Евдокия Федоровна — Чадаана сумузунда ортумак школаның профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Монгуш** Амаа Бодуруковна—«Искра» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Донгак** Чидол Мечинович—«Искра» колхозтуң комсомол организациязындан. **Монгуш** Анай Бышкак-Караевна — «Искра» колхозтуң комсомол организациязындан. **Монгуш** Лама Дембирелович — районуң Бажыч-Алаак суурда хуучуларындан. **Монгуш** Анай Лаа-Шириовна—«Искра» колхозтуң партия организациязындан.

Даштыг-Кужурнуң № 41 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Самбуу** Куулар Куржелович —«Кызыл тараачын» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы —**Монгуш** Дуктуг-Уруг Докууевна—«Кызыл тараачын» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Лопсан** Куулар Номчулдайович — «Кызыл тараачын» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Монгуш** Сыгыр-оол Бербак-оолович — Хөндергей кодээ Советтиң ажылчы чоннарындан. **Дамба** Галина Дуктугбеевна—Хөндергей кодээ Советтиң ажылчы чоннарындан. **Сат** Санчай Байыр-оолович — «Кызыл тараачын» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Сат** Херел-оол Дуган-оолович — «Кызыл тараачын» колхозтуң комсомол организациязындан.

Шеминиң № 42 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Монгуш** Осур-оол Наманкынович — Шеми школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Куулар** Сечикпаа Ак-кысовна — «Большевик» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Кузьмина** Лидия Тимофеевна — Шеми школазының комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Куулар** Базыр Сегбеевна — Шеми школазының профэвилел организациязындан. **Ховалыг** Опан-оол Чимит-Серенович—Борбак-Арыг суурда хуучулардан. **Кара-Сал** Саня Көк-кысовна—«Большевик» колхозтуң комсомол организациязындан. **Куулар** Валентин Чамыянович — «Большевик» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Чыргакының № 43 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Сат** Кызыл-оол Эртинеевич —«Коммунизмче орук» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Монгуш** Сынаа Дукур-оолович—школаның профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Кара-оол** Таан Дамбаевна — «Коммунизмче орук» колхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Монгуш** Комуна Содунамович — Чыргакы кодээ Советтиң ажылчы чоннарындан. **Монгуш** Седенмаа Ошуновна—«Коммунизмче орук» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Куулар** Докпал Сундуйовна—«Коммунизмче орук» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Хомушку** Сумбу Данзынмайовна — «Коммунизмче орук» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Хорум-Дагның № 44 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Монгуш** Санаа Часпыйович — «Хорум-Даг» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Сыч** Анатолий Михайлович—школаның профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Ховалыг** Сояна Дожуевна—школаның комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Монгуш** Дарый Кудайовна— эмнелге салбырының коллективинден. **Сат** Данзы Кудерековна—районнуң Хорум-Даг суурда хуучуларындан. **Сотпа** Куулар Дагбаевич —«Хорум-Даг» колхозтуң партия организациязындан. **Оржак** Көк-Хуна Дуватович — «Хорум-Даг» колхозтуң комсомол организациязындан.

Баян-Таланың № 45 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Ондар** Дукур Сереновна—кодээ ажыл-агыйның дуржулга станциязының партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Куулар** Машпак-оол Ондараевич—«Октябрьның 30 чылы» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Новикова** Ираида Серафимовна — Баян-Тала школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Петрунек** Иван Исакович—кодээ ажыл-агыйның дуржулга станциязының коллективинден. **Куулар** Оспан Сандыкович—кодээ ажыл-агыйның дуржулга станциязының коллективинден. **Монгуш** Серенмаа Ак-ооловна «Октябрь 30 чылы» колхозтуң партия организациязындан. **Сат** Өлзей-оол Чимбийович—«Октябрь 30 чылы» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Кызыл-Чырааның № 46 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Ондар** Хорлуу Чылбайчановна — Ленин аттыг кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Ондар** Кызыл Сандак — Ленин аттыг колхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Ховалыг** Опал-оол Доржупович—Кызыл-Чыраа суурнуң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Ондар** Анай-оол Чульдумовна—Ленин аттыг колхозтуң комсомол организациязындан. **Баяндай** Серен Оданович—Ийме школазының профэвилел организациязындан. **Ондар** Мытпыла Содунамович—Ленин аттыг кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Монгуш** Кара-Донгур Куршев—Кызыл-Чыраа суурнуң ажылчы чоннарындан.

Дөргүннүң № 47 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Билчинмаа** Татьяна Даваклановна—«Октябрь 40 чылы» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Сат** Чудуймаа Сонамович—«Октябрь 40 чылы» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Сат** Ойнаар-оол Доржуевна—«Октябрь 40 чылы» колхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Сат** Доржу Шурушкенович—Хайыракан школазының коллективинден. **Долаан** Базыр-оол Агар-оолович—«Октябрь 40 чылы» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Ховалыг** Калдар Сандаковна — Хайыракан суурнуң ажылчы чоннарындан. **Сенди-Сюрюн** Сат Лопсановна — районуң Хайыракан суурда хуучуларындан.

КАА-ХЕМ РАЙОН

Сарыг-Септиң № 48 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Родина** Мария Ивановна — СЭКП райкомунуң коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Котельников** Илья Иванович—МТС-тиң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары —**Выборова** Тамара Ивановна — райкүүскомнуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Дмитриев** Анатолий Павлович — Сарыг-Сеп ортумак школазының комсомол организациязындан. **Леонов** Тимофей Моисеевич — МТС-тиң партия организациязындан. **Горелова** Полина Федоровна—МТС коллективинден. **Лопсан** Николай Булагонович — «Октябрь 14 чылы» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Сарыг-Септиң Чөөн талакы № 49 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы —**Тимонин** Виктор Николаевич — ажаалга кассазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Юрков** Савветей Афанасьевич—райүлетпүр комбинадының партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Анашкина** Нина Дмитриевна—районнуң ыяш ажыл-агыйының болгаш метеостанцияның коллективтеринден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Натпит-оол** Михаил Хеюкпенович — «Октябрь 14 чылы» колхозтуң партия организациязындан. **Петров** Василий Николаевич — районнуң ыяш ажыл-агыйының болгаш метеостанцияның коллективтеринден. **Косович** Петр Матвеевич — районнуң партия организациязындан. **Муравьева** Мария Степановна — район эмнелгезиниң коллективинден.

Бүрен-Аксының № 50 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Чугаев** Константин Терентьевич — «Кызыл тук» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Салчак** Сиитижеп Чаа-Хууракович—«Кызыл тук» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Маркова** Таисия Николаевна — «Кызыл тук» колхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Чугаева** Антонина Савельевна—«Кызыл тук» колхозтуң комсомол организациязындан. **Кызыл-оол** Яков Таржийевич —«Кызыл тук» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Микушин** Лаврентий Спиридонович—«Кызыл тук» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Адымачы** Елена Уяжиковна—Бүрен-Аксы школазының коллективинден.

Сизимниң № 51 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Томаев** Иван Никитьевич—ыяш ажыл-агыйының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Мягких** Григорий Васильевич—ыяш ажыл-агыйының профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Ковешникова** Нина Ильинична — Сизим эмнелгезиниң коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Михайлов** Василий Дмитриевич — ыяш ажыл-агыйының Белбей участогунуң коллективинден. **Медведев** Виктор Васильевич—ыяш ажыл-агыйының комсомол организациязындан. **Стародумов** Евсей Семенович — ыяш ажыл-агыйының профэвилел организациязындан. **Захарова** Александра Борисовна—Сизим эмнелгезиниң профэвилел организациязындан.

Тере-Хөлдүң № 52 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Донгак** Халба Салбайтырович — Күнгүртүг чеди чыл школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Мунзук** Доржу Максимович—районнуң Күнгүртүг суурнуң хуучуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Кыргыс** Семен Сурас — Күнгүртүг суурнуң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Даваа** Елизавета Моргуевна — «Тере-Хөл» колхозтуң партия организациязындан. **Соднам** Зина Данаевна — «Тере-Хөл» колхозтуң комсомол организациязындан. **Дагба** Борис Хурбаевич—«Тере-Хөл» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Седип** Семен Арамитович — «Тере-Хөл» колхозтуң партия организациязындан.

Федоровканың № 53 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы— **Зубков** Павел Павлович—«Октябрь 30 чылы» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Никифоров** Афанасий Ефимович — «Ленинче орук» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Кузьмина** Мария Павловна — Федоровка школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Смелых** Владимир Егорович—«Октябрь 30 чылы» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Михайлов** Василий Викторович — «Коммунизмче орук» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Мурыгин** Григорий Иванович — «Коммунизмче орук» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Есипов** Трофим Мартынович—«Коммунизмче орук» колхозтуң партия организациязындан.

Ильинканың № 54 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Агафонов** Александр Иванович — Ильинка суурнуң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Шустов** Иван Сергеевич — Ленин аттыг колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Котова** Любовь Ивановна—Ильинка школазының профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Окольников** Георгий Яковлевич—«Тиилелге» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Чимбии** Николай Артынаевич — «Тиилелге» колхозтуң партия организациязындан. **Тожу** Долчан Тараачаевна—Бүрен-Бай-Хаак школазының профэвилел организациязындан. **Рукавицина** Ольга Ивановна—Ленин аттыг колхозтуң комсомол организациязындан.

Көк-Тейниң № 55 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Чамбалдоо** Степан Сандакович — «Совет Тыва» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Койгун** Даваа Чоончитович — «Совет Тыва» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Сувак** Күске Байыровна — «Совет Тыва» колхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Чернова** Анастасия Никитична — Бүрен-Хем суурнуң ажылчы чоннарындан. **Чапаалай** Оскулмаа Хамзыловна—«Бурунгаар» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Никитин** Нифантий Варнаевич — «Бурунгаар» колхозтуң партия организациязындан. **Самбуу** Долчанмаа Аракчаевна—Суг-Бажы суурнуң ажылчы чоннарындан.

ӨВҮР РАЙОН

Саглының № 56 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Санаа** Ооржак Долунович—«Кызыл тук» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Атак** Херел Докпаевич—«Кызыл тук» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Дакпыш** Василий Сарыг-оолович—Саглы чеди чыл школазының профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Клечко** Галина Павловна—Саглыда эмнелге салбырының коллективинден. **Бузур-оол** Базыр Чемдакович—«Кызыл тук» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Ооржак** Серин Чунуковна—«Кызыл тук» колхозтуң комсомол организациязындан. **Бургут** Донгак Ымыжакович—«Кызыл тук» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Дус-Дагның № 57 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Доржу** Түлүш Донгаевич—«Торгалыг» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Завьялова** Клавдия Максимовна—Чаа-Суур чеди чыл школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Хертек** Пинов Отучуевич—Торгалыг чеди чыл школазының комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Донгак** Макал-оол Адыянович—«Торгалыг» колхозтуң партия организациязындан. **Кашкар-оол** Монгуш Чокпекович—«Торгалыг» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Кенден** Эртине Аракчаевич — Торгалыг чеди чыл школазының профэвилел организациязындан. **Сундуй** Соксар Суворовна—Торгалыгда эмнелге салбырының коллективинден.

Хандагайтының № 58 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Очур** Салчак Саган-Байырович—СЭКП Өвүр райкомунуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Тарасенко** Анна Андреевна—Хандагайты школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Даваа** Өпеш Хертековна—райкүүскомнуң коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Чынан** Андрей Койаевич—районнуң шагдаа килдизиниң коллективинден. **Неволина** Надежда Александровна—«Коммунизмче орук» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Шойдак** Сандый Ойдупович—ДОСААФ организациязындан. **Гиниятулин.** Райс Хометович—райкүүскомнуң партия организациязындан.

БИИ-ХЕМ РАЙОН

Туранның Соңгу талакы № 59 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Сапчай** Оюн Демчиевич — «Кызыл тараачын» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Жданова** Галина Евстафьевна—район эмнелгезиниң коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Ерофеева** Галина Ивановна—метеостанцияның коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Костенков** Алексей Иванович—райүлетпүр комбинадының партия организациязындан. **Ховалыг** Деспан Хөлчүкпен—райүлетпүр комбинадының коллективинден. **Крутов** Егор Романович—коммунал-хандырылга болгаш тудуг конторазының коллективинден. **Левицкая** Галина Григорьевна—районнуң ыяш ажыл-агыйының коллективинден.

Туранның мурнуу талакы № 60 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Цапин** Михаил Артемьевич—тудуг мастерлериниң школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Петрова** Анна Павловна—районнуң культура килдизиниң профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Коптева** Анастасия Васильевна—Туранның № 1 ортумак школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Болгова** Нина Тарасовна—Туранның тараа хүлээп алыр чериниң ажылдакчыларындан. **Маады** Күргек Янчапович—райүлетпүр комбинадының коллективинден. **Спирина** Россина Сергеевна—«Кызыл тараачын» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Мужичков** Иван Иннокентьевич—районнуң партия организациязындан.

Өөктүң № 61 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Лавренко** Александр Максимович—«Искра» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Казанцев** Анатолий Павлович—«Искра» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Любимова** Надежда Ефимовна—Алдыы-Өөк кодээ Советте профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Дежнев** Петр Артемьевич—«Искра» колхозтуң партия организациязындан. **Шаравии** Салчак Кыргыс-оолович—«Тиилелге» колхозтуң партия организациязындан. **Кудрявцева** Валентина Самсоновна—Өөк-Аксы школазының коллективинден. **Дегтяренко** Владимир Николаевич — даг-шинчилел бөлүүнүң коллективинден.

Тарлагның № 62 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Береговой** Анатолий Евдокимович—Ленин аттыг кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы —**Цыганцев** Анатолий Васильевич—«Өөк» совхозтуң коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Сметанина** Манефа Алексеевна—«Өөк» совхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Сердюков** Сергей Андреевич—«Өөк» совхозтуң коллективинден. **Кунаев** Александр Кириллович — Ленин аттыг кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Түлүш** Өлзей-оол Анзанович—Ленин аттыг кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Норит** Евдокия Кузьмовна — Ленин аттыг кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Хадынның № 63 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Кровопуск** Федор Романович—«Хадын» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Шипилин** Константин Павлович—«Хадын» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Попова** Надежда Семеновна—«Хадын» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Маады** Торжу Чамбалаевич—«Хадын» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Афонькин** Иван Васильевич—«Хадын» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Алексеева** Василиса Владимировна—Үстүү-Өөк кодээ Советте профэвилел организациязындан. **Кукарин** Василий Родионович—«Кызыл сылдыс» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Чербиниң № 64 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Порфирьев** Владимир Павлович—«СЭКП XX съездизи» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Белек-оол** Пичи-оол Мельдерович—«СЭКП XX съездизи» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Лашков** Павел Михайлович—Чербиниң уруглар бажының профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Сандыкчап** Евгений Серенович—«СЭКП XX съездизи» колхозтуң партия организациязындан. **Маады** Деспий-оол Сендаевич—«СЭКП XX съездизи» колхозтуң комсомол организациязындан. **Лутанина** Людмила Павловна—Кара-Хаак школазының профэвилел организациязындан.

СҮТ-ХӨЛ РАЙОН

Кызыл-Тайганың № 65 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Очур-оол** Николай Байындыевич—Кызыл-Тайга кодээ Советтиң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Төмүр-оол** Ондар Ичин-Норбуевич—«Ишкин» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Ондар** Дырзанмай Дегиктаевич—«Ишкин» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Белек-Баир** Мария Комбужаповна—Хөр-Тайга школазының партия организациязындан. **Ташинина** Мария Степановна—Хөр-Тайга школазының коллективинден. **Ондар** Чындыр Кунзуевич—«Ишкин» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Монгуш** Ханды Сайыр-ооловна—Хөр-Тайга школазының комсомол организациязындан.

Сүт-Хөлдүң № 66 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Серен-Доржу** Монгуш Оцунович — Кара-Чыраа суурнуң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Хекүй-оол** Куулар Шойтурупович — Кара-Чыраа суурнуң райпозунуң хуучуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары—**Князева** Валентина Алексеевна — Сүт-Хөл школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Эренчин** Куулар Дактанович—Киров аттыг кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Биндир-оол** Сат Айзыевич — Кара-Чыраа суурнуң райпозунуң хуучуларындан. **Кызан** Сат Борбак-ооловна —Киров аттыг кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Датыг** Монгуш Эреновна — Кара-Чыраа суурнуң ажылчы чоннарындан.

Бора-Тайганың № 67 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы **Биче-оол** Ховалыг Сложаевич — «Бора-Тайга» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы **Шырап** Куулар Шойзурунович—Бора-Тайга кодээ Советтиң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Севильбаа** Сарыглар Өлзейовна — «Бора-Тайга» колхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Токуй-оол** Мария Оксаковна— «Бора-Тайга» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Кызыл** Сарыглар Дуктулайовна — «Бора-Тайга» колхозтуң комсомол организациязындан. **Дуктуген** Ооржак Дандаевич — «Бора-Тайга» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Оолак** Гүлүш Сандынович — Бора-Тайга школазының коллективинден.

Суг-Аксының № 68 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Шокта** Петр Адавастаевич — Суг-Аксы суурнуң райпозунуң хуучуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Тимофеев** Иван Васильевич — Суг-Аксының ортумак школазының партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Евсеева** Валентина Петровна — райкүүскомнуң профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Бендюкова** Парасковья Федоровна — район эмнелгезиниң коллективинден. **Ликгор** Михаил Достаколович — МТС коллективинден. **Соломакина** — Мария Платоновна — Суг-Аксы суурнуң ажылчы чоннарындан. **Ооржак** Даваа Чульдумович — Суг-Аксы суурнуң ажылчы чоннарындан.

Алдан-Маадырның № 69 соңгулда округу.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Салдыг** Донгак Сыгдыевич — «Алдан-Маадыр» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Арефьев** Анатолий Николаевич — Көк-Терек суурнуң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Кертик-оол** Монгуш Кужугетович — Алдан-Маадыр школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Мыртынай** Монгуш Кууларовна — «Алдан-Маадыр» колхозтуң комсомол организациязындан. **Доржу** Ондар Шурданович — «Алдан-Маадыр» колхозтуң партия организациязындан. **Хөртезин** Ооржак Барзановна — «Алдан-Маадыр» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Голубева** Надежда Ивановна — Көк-Терек суурнуң ажылчы чоннарындан.

ТАҢДЫ РАЙОН

Арыг-Бажының № 70 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Чичулин** Федор Павлович — «Совет Россия» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Огнев** Алексей Анфимович — «Совет Россия» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Блинова** Зинаида Ивановна — «Совет Россия» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Огнев** Мартын Еремеевич — «Совет Россия» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Кузнецов** Иван Егорович — «Совет Россия» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Ери** Оюн Бульдумович — «Совет Россия» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Пастухова** Александра Михайловна — «Совет Россия» кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Балгазынның № 71 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Елышин** Фалелей Васильевич — Балгазын суурнуң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Клепиков** Афанасий Лукич — «Революцияның чалбыыжы» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Иванова** Ирина Андроновна — Балгазын ортумак школазының профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Дремлюков** Спиридон Александрович — Балгазын сельпозунуң коллективинден. **Бабушкина** Мария Михайловна — Балгазын эмнелгезиниң профэвилел организациязындан. **Исакова** Мария Дорофеевна —Балгазынның харылзаа салбырының профэвилел организациязындан. **Шелекпен** Сувандый Арзаевич — «Революцияның чалбыыжы» колхозтуң партия организациязындан.

Дургенниң № 72 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Залуцкий** Семен Адамович — Дурген школазының профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Петраков** Алексей Ануфриевич — Таңды совхозунуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Андреева** Александра Анатольевна — Таңды совхозунуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Григорьев** Максим Никонорович — Таңды совхозунуң коллективинден. **Оюн** Хорлуу Коккурекович — Таңды совхозунуң тудуг бригадазының коллективинден. **Евсеенко** Михаил Денисович — Таңды совхозунуң тудуг бригадазының коллективинден. **Серээ** Бурулба Лодай —Таңды совхозунуң төп сүт-бараан фермазының коллективинден.

Бай-Хаактың № 73 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Афанасьев** Евсей Петракеевич — райсаң килдизиниң ажылдакчыларының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Иконников** Алексей Ефимович — район эмнелгезиниң коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Верзилина** Анна Петровна — район библиотеказының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Сахаровская** Нина Михайловна — Бай-Хаак ортумак школазының коллективинден. **Горбунов** Константин Артемьевич — Таңды районнуң шагдаа килдизиниң коллективинден. **Сироткин** Петр Григорьевич — Таңдының ыяш ажыл-агый коллективинден. **Коломысова** Валентина Павловна — улус өөредилгезиниң район килдизиниң коллективинден.

Межегейниң № 74 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Борисов** Валерий Степанович — «Межегей» совхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Санчай** Андрей Кигпейевич — «Межегей» совхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Аганцева** Таисья Анатольевна — Межегей школазының профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Хроменко** Матрена Филипповна — «Межегей» совхозтуң коллективинден. **Оюн** Нуспай-Шуру Бальчакпаевич — «Межегей» совхозунуң Алаак участогунуң коллективинден. **Неделина** Валентина Степановна — Алаак школазының коллективинден. **Никифорова** Надежда Ивановна — «Межегей» совхозунуң Кара-Булуң участогунуң коллективинден.

Кочетовонуң № 75 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Ойдупа** Сергей Часыгбаевич — Сталин аттыг колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Рудин** Вячеслав Ильич — Сталин аттыг колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Нистратова** Нина Петровна — Сталин аттыг колхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Куулар** Борбак-оол Тарбагановна — Кочетово школазының башкылар коллективинден. **Бигаева** Екатерина Андреевна — Сталин аттыг кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Гаврилова** Надежда Григорьевна — Кочетовонуң медпунктузунуң коллективинден. **Оюн** Биче-оол Агбанович — Сталин аттыг кодээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Элегестиң № 76 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Манузина** Александра Николаевна — «Элегес» совхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Карпов** Григорий Кузьмич — «Элегес» совхозтуң школа коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Епишин** Алексей Алексеевич — «Элегес» совхозтуң профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Ондар** Чечек Дельгировна — «Элегес» совхозтуң комсомол организациязындан. **Кузнецов** Федор Егорович — «Элегес» совхозтуң коллективинден. **Оюн** Уйнуку Дуванович — «Элегес» совхозтуң коллективинден. **Оюн** Ольга Марсынмаевна—«Элегес» совхозтуң комсомол организациязындан.

Хову-Аксының № 77 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Пермяшкин** Николай Лукич — «Тыва кобальт» комбинаттың партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Дайнего** Григорий Яковлевич — руда эргелелиниң коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Носова** Екатерина Васильевна — Хову-Аксы суурнуң эмнелге коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Квашнина** Галина Николаевна — Хову-Аксы суурнуң эмнелге коллективинден. **Ильмоярова** Эмилия Томзсовна —«Тыва кобальт» комбинаттың партия организациязындан. **Микушина** Федосья Лаврентьевна — «Тыва кобальт» комбинаттың комсомол организациязындан. **Бочкарев** Иосиф Кирсанович — «Тыва кобальт» комбинаттың комсомол организациязындан.

Чедериниң № 78 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Куулар** Норбу Докпакович — «Тиилелге» совхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Монгуш** Сертигей Маскылдайович — «Тиилелге» совхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Ондар** Салчак-оол Дукаевич — «Тиилелге» совхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Авласенко** Анастасия Андреевна — «Тиилелге» совхозтуң коллективинден. **Монгуш** Сандан-оол Пиче-оолович—«Тиилелге» совхозтуң коллективинден. **Тежит** Татьяна Докпаковна — «Тиилелге» совхозтуң партия организациязындан. **Салчак** Март Эрекэевич — «Тиилелге» совхозтуң комсомол организациязындан.

ТЕС-ХЕМ РАЙОН

Самагалдайның № 79 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Жигалов** Василий Алексеевич — МТС-тиң профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Биче-оол** Оюн Намзатович — ортумак школаның партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Суслова** Анастасия Георгиевна — ВЛКСМ райкомунуң коллективинден.

(Төнчүзү 4-кү арында).

ТЫВА АВТОНОМНУГ ОБЛАСТЫҢ АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНГЕ СОҢГУЛДАЛАР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ ОКРУГТАРНЫҢ СОҢГУЛДА КОММИССИЯЛАРЫН БАДЫЛААР ДУГАЙЫНДА

область Совединиң күүсекчи комитединиң шиитпири

(Төнчүзү).

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Дувектер** Герасим Викторович — районнуң көдээ ажыл-агый инспекциязының коллективинден. **Чооду** Севильбаа Байкаровна — райсаң килдизиниң коллективинден. **Балчыр** Сарыг Хайдып — райпо коллективинден. **Дакчытпаа** Моңгуш Кежиковна — райкүүскомнуң профэвилел организациязындан.

Берт-Дагның № 80 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Миндирьяа** Чооду Самданович — Берт-Даг суурнуң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы —**Чылбак-оол** Ондар Амырбитович — Берт-Даг школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Балдиржаа** Анчимаа Самдановна — Ленин аттыг колхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Артына** Аккыс Суруновна — Ленин аттыг колхозтуң партия организациязындан. **Шалык** Канчай-оол Калданович — Ленин аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Чооду** Чижеймаа Хоруклановна — Берт-Даг суурнуң ажылчы чоннарындан. **Чевырык** Борис Хепеович — Берт-Даг суурнуң райпозунуң хуучуларындан.

Тестиң № 81 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Биче-оол** Иргит Очур-оолович—«Чодураа» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Эрендей** Улзан-оол Чылбакоолович — «Ак-Эрик» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Соян** Салзынмаа Каваевна — Чыргаланды суурнуң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Самдан** Василий Сундукаевич — «Чодураа» колхозтуң партия организациязындан. **Лайдып** Саартай Могеевна — «Ак-Эрик» колхозтуң комсомол организациязындан. **Орлова** Александра Васильевна—«Чодураа» колхозтуң комсомол организациязындан. **Оюн** Кара-оол Серенович — Чыргаланды суурнуң райпозунуң хуучуларындан.

ТОЖУ РАЙОН

Тоора-Хемниң № 82 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы —**Базыр** Борис Чамзаевич— Тожу районнуң хереглекчилер ниитилелиниң баштаар черинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Седеней** Кол Данзынович — «Совет Тыва» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Вдовкина** Александра Михайловна — Тоора-Хем ортумак школазының партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Зубок** Клавдия Владимировна — ССРЭ-ниң Кызыл Крест болгаш Кызыл чартык ай эвилелиниң Тожу район комитединден. **Эректол** Темир Сотпаевич — райкүүскомнуң коллективинден. **Шорохова** Людмила Павловна — Тоора Хем ортумак школазының коллективинден. **Пастухов** Виктор Арсентьевич—райкүүскомнуң профэвилел организациязындан.

Ийиниң № 83 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Баир-оол** Ондар Куучаевич—«Май 1» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Шоодурай** Хунан-оол Мырлаевич —«Май 1» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Глазкова** Надежда Лукинична — Ийиниң чеди чыл школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Монгалбии** Василий Идамович — «Май 1» колхозтуң партия организациязындан. **Кол** Долгар Лопсановна — «Май 1» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Ак** Каастай Хержекович —«Май 1» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Андылай** Ак Саядакович — «Май 1» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

УЛУГ-ХЕМ РАЙОН

Шагаан-Арыгның соңгу талакы № 84 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Мирошникова** Нина Иосифовна — Шагаан-Арыгның вендиспансериниң коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Долгов** Трофим Григорьевич — райкүүскомнуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Глуховченко** Екатерина Сергеевна—райкүүскомнуң профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Юртаев** Сергей Степанович — райкүүскомнуң партия организациязындан. **Гордеев** Фотей Фирсович —хооркүүскомнуң партия организациязындан. **Полежаева** Зоя Нестеровна — районнуң ыяш ажыл-агый чериниң комсомол организациязындан. **Сбоева** Вера Викторовна — райкүүскомнуң профэвилел организациязындан.

Шагаан-Арыгның мурнуу талакы № 85 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Прудникова** Маргарита Алексеевна — № 2 ортумак школазының партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Кукарин** Демьян Родионович — районнуң Культура бажыңының ажылдакчыларының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Кутукова** Александра Петровна — № 1 ортумак школаның коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Останина** Анна Митрофановна — уруглар яслилериниң ажылдакчыларының коллективинден. **Лапин** Николай Иванович — МТС-тиң коллективинден. **Кейв** Лилия Карловна — район эмнелгезиниң коллективинден. **Журавлева** Валентина Михайловна — хооркүүскомнуң комсомол организациязындан.

Арыг-Бажының № 86 соңгулда округу.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Кара-сал** Будук-оол Дамбаланович — Арыг-Бажы школазының партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Ховалыг** Тембирель Дондай-оолович — «СЭКП XX съездизи» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Ховалыг** Татьяна Чыртак-ооловна — «СЭКП XX съездизи» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Каваа** Тюлюш Эртине — «СЭКП XX съездизи» колхозтуң партия организациязындан. **Арапсал** Менди Тюлюшевна — «СЭКП XX съездизи» колхозтуң комсомол организациязындан. **Комбу** Номдарый Эрелчиновна — «СЭКП XX съездизи» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Бегзи** Седен-Сюрюн Тюлюш — «СЭКП XX съездизи» колхозтуң комсомол организациязындан.

Торгалыгның № 87 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы—**Митюков** Петр Милентьевич — «Күш-ажылдың хостуу» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Чымба** Иван Шагжаевич — «Күш-ажылдың хостуу» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Попова** Анна Николаевна — Торгалыг школазының комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Ширин-оол** Май-оол Байырович — «Күш-ажылдың хостуу» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Ховалыг** Ак-Хуурак Тамдынай — «Күш-ажылдың хостуу» колхозтуң партия организациязындан. **Дугина** Надежда Андреевна — «Күш-ажылдың хостуу» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Дамдын** Март-оол Кыргысович — Торгалыг школазының коллективинден.

Чаатының № 88 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Думен-оол** Чамзырын Донгакович—«Чодураа» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Петрова** Таисья Константиновна — Чааты школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Баян-оол** Саая Донгаковна — «Чодураа» колхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Ажи** Ондар Дочуу—«Чодураа» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Доспанчик** Донгак Чамыянов — «Чодураа» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Норбу** Серенмаа Донгак — «Чодураа» колхозтуң комсомол организациязындан. **Донгак** Бюрбю Аракчаа — «Чодураа» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Арыг-Үзүүнүң № 89 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Панков** Александр Гаврилович — «ҮТКА-ның 25 чылы» совхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы —**Сууру** Ховалыг Чымбаевич — «ҮТКА-ның 25 чылы» совхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Дербина** Тамара Павловна — Арыг-Үзүү школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Сат** Данзы-Белек Айынович — «ҮТКА-ның 25 чылы» совхозтуң коллективинден. **Даваа** Болат-оол Ондарович — «ҮТКА-ның 25 чылы» совхозтуң комсомол организациязындан. **Киреев** Федор Ильич —Арыг-Үзүү суурнуң райпозунуң хуучуларындан. **Мухина** Валентина Вячеславовна — «ҮТКА-ның 25 чылы» совхозтуң профэвилел организациязындан.

Көк-Чырааның № 90 соңгулда округу.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Тангый-оол** Хурапаа Донгакович — Көк-Чыраа школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Солдат** Кыргыс Кокович — «Эйлиг-Хем» колхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Ортунай** Мария Баазаковна — Ленин аттыг колхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Бурбу-Сээн** Тюлюш Биче-оолович — «Эйлиг-Хем» колхозтуң партия организациязындан. **Кыргыс** Мая Ажыновна — «Эйлиг-Хем» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Промохова** Елена Родионовна — Көк-Чыраа суурнуң райпозунуң хуучуларындан. **Доспанай** Ондар Дорунмаевич — Ленин аттыг колхозтуң партия организациязындан.

Хайыраканның № 91 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Аракчаа** Александр Кызыл-оолович — «Улуг-Хая» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Норбу-оол** Кыргыс Кызыл-оолович —Жданов аттыг колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Сундуй-оол** Тюлюш Лопсанович — «Улуг-Хая» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Бюрюнмаа** Тюлюш Лопсановна —«Улуг-Хая» колхозтуң партия организациязындан. **Кыргыс** Дамдын-оол Аракчаа — Жданов аттыг колхозтуң комсомол организациязындан. **Соскармаа** Кыргыс Комбуевна — Жданов аттыг көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Кызыл-оол** Саган-оол Тюлюшевич — Хайыракан школазының комсомол организациязындан.

Баян-Колдуң № 92 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Ирбижей** Байкара Денгелинович — «Х Улуг хурал» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Думен-оол** Василий Норбуевич — Баян-Кол суурнуң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Коннова** Анна Николаевна — Баян-Кол школазының комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Олюшкина** Галина Павловна —участок эмнелгезиниң профэвилел организациязындан. **Голубкова** Екатерина Дмитриевна — Баян-Кол суурнуң ажылчы чоннарындан. **Ойдуп-оол** Карашпай Кыргысович — «Х Улуг хурал» колхозтуң комсомол организациязындан. **Донгак** Дувен-Бады Таржа — «Х Улуг хурал» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

ЧАА-ХӨЛ РАЙОН

Чаа-Хөлдүң № 93 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Ондар** Бичи-оол Лопсан-Серенович — Чаа-Хөл ортумак школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Попков** Михаил Егорович — Чаа-Хөл район эмнелгезиниң коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Гусева** Анна Алексеевна — Чаа-Хөлдүң райсаң килдизиниң коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Алдай** Түлүш Карановна — СЭКП-ниң Чаа-Хөл райкомунда профэвилел организациязындан. **Шактал** Чолдак-Кара Ховалыговна — ВЛКСМ-ниң Чаа-Хөл райкомунда комсомол организациязындан. **Түлүш** Дыдыраш Данчыловна —Чаа-Хөл райкүүскомнуң коллективинден. **Аракчаа** Ховалыг Сайын-оолович — райкүүскомнуң коммунал хандырылга конторазының партия организациязындан.

Кара-Талдың № 94 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Доржу** Түлүш Дамдынович — «Тиилелге» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Чолдай** Түлүш Ажиевна — «Тиилелге» колхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Чигден** Кыргыс Сюрюнович — «Тиилелге» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Бады** Ховалыг Сереновна — Кара-Тал суурнуң райпозунуң хуучуларындан. **Куурту**к Хуурак Санчаевич — «Тиилелге» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Мадыр-оол** Кыргыс Кудурекович—Кара-Тал школазының коллективинден. **Кыргыс** Татьяна Балчиевна — Кара-Тал суурнуң ажылчы чоннарындан.

Үрбүннүң № 95 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Лопсан** Алексей Кыскыл-оолович — «Найырал» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы—**Оюн** Каваа Начын-оолович — Кара-Тал көдээ Советте профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Аян-Доржу** Ховалыг Пюрбю—«Найырал» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Чыргалбай** Донгак Хойевна — «Найырал» колхозтуң партия организациязындан. **Арапчор** Моэртай Дажыевна — «Найырал» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Аракчаа** Раиса Ажиевна — Үрбүн школазының коллективинден. **Намай** Николай Сермаевич —Үрбүн суурнуң райпозунуң хуучуларындан.

Булуң-Теректиң № 96 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Даржай** Александр Кудерекович — Булуң-Терек суурнуң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Дамба** Тулуш Данчиевич — «Бурунгаар» колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Сарыгбай** Хохор Темчинович — Булуң-Терек көдээ Совединиң профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Козкарова** Антонина Тихоновна — Булуң-Терек школазының коллективинден. **Дунгар** Ховалыг Делгер-ооловна — «Бурунгаар» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Доптуг-оол** Түлүш Кошкар-оолович — Булуң-Терек суурнуң ажылчы чоннарындан. **Кожагаа** Юрий Кужулама — Булуң-Терек көдээ Совединиң Кызыл Крест болгаш Чартык кызыл ай ниитилелиниң эге организациязындан.

Ак-Туругнуң № 97 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Шырап** Моңгуш Дамбырович — Ленин аттыг колхозтуң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Сарыглар** Долле Кежикеевич — Ленин аттыг колхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Жукова** Тамара Агаповна — Ак-Туругнуң уруглар бажыңының профэвилел организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Салчак-Куваа** Сюрюн Чадамбаевна — Ак-Туруг суурнуң райпозунуң хуучуларындан. **Өлчей** Василий Опаевич — Ак-Туруг школазының комсомол организациязындан. **Семис-оол** Куулар Байыр-оолович — Ак-Туругнуң уруглар бажыңының коллективинден. **Орусуруг** Моңгуш Чыпсынмаевна — Ак-Туруг суурнуң ажылчы чоннарындан.

ЭРЗИН РАЙОН

Сарыг-Булуңнуң № 98 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Бумбужай** Баадыр Кармаевич — «Чаа орук» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Робинская** Валентина Герасимовна — Бай-Даг суурнуң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Аракчаа** Сендаа Лопсановна — Бай-Даг суурнуң райпозунуң хуучуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Дамчай** Данил Кенденович — «Чаа орук» колхозтуң партия организациязындан. **Догуй-оол** Сюн Увангурович—«Чаа орук» колхозтуң партия организациязындан. **Бадарчы** Лунгей Санчыевич — районнуң профэвилел организациязындан. **Сат** Дунгаржык Дадар-оолович — Эрзин суурнуң ажылчы чоннарындан.

Мөрениң № 99 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Норбу** Даландай Кыргысович — «Кызыл сылдыс» колхозтуң комсомол организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Седен** Сергей Согаевич — Мөрен суурнуң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Банзай** Думен-Байыр Дагбаевна—Мөрен суурнуң райпозунуң хуучуларындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери **Ланзы** Татьяна Чорбаевна — Мөрен школазының коллективинден. **Согаа** Алексей Санчатович — Мөрен колхозтуң партия организациязындан. **Банзалай** Дадар Манзырыкчыович — «Мөрен» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Шириме** Ношпу Кенденовна — «Мөрен» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан.

Нарынның № 100 соңгулда округу

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазы — **Нурсат** Чооду Ширшинович — Нарын көдээ Совединиң партия организациязындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының даргазының оралакчызы — **Каваа** Бады Манчынович—Нарын суурнуң ажылчы чоннарындан.

Округтуң соңгулда комиссиязының секретары — **Каев** Илья Иргитович — Нарын школазының коллективинден.

Округтуң соңгулда комиссиязының кежигүннери: **Дамба** Чымба Дөлээвич — Нарын суурнуң ажылчы чоннарындан. **Галимова** Галина Федоровна — «Коммунизмче орук» көдээ ажыл-агый артелиниң колхозчуларындан. **Шижээ** Кыргыс Сюрюнович — Нарын көдээ Совединиң партия организациязындан. **Калын** Хувуу Диповна — Нарын көдээ Совединиң профэвилел организациязындан.

Тыва облкүүскомнуң даргазы А. ЧИМБА.

Тыва облкүүскомнуң секретары Г. ИВАНОВ.

1959 чылдың январь 22.

Интеллигентилер хуралы

СЭКП Бай-Тайга райкому чоокта чаа районнуң интеллигентилериниң хуралын эрттирген. Колхозчу араттарның культурлуг амыдырал чуртталгазын экижидеринге көдээ интеллигенцияның ролюнуң дугайында райком секретары эш Харченко илеткел кылган.

Колхозчу араттарның культурлуг чуртталга, амыдырал байдалы болгаш ону экижидер хемчеглер дугайында СЭКП обкомунуң V пленумунуң доктаалын күүседир талазы-биле районнуң интеллигентилери элээн ажылдарны чоруткан. Ылангыя колхозчу херээженнерниң культурлуг чурттагазын экижидериниң талазы-биле доктаамал ажылдаар комиссияларның ажылынга интеллигенция идепкейлиг киржип турар деп чүве хуралга илереэн. «Мурнакчы» колхозта доктаамал комиссияның кежигүнү школа башкызы Ч. Сенги, «Найырал» болгаш «Тиилелге» колхозтарда И. Анай болгаш Д. Серен олар колхозчуларга эки үлегер чижекти көргүзүп, бажыңнарны чугайлаарын, арыг-шевер тургузарын колхозчуларга айтып берип, сургап турарлар.

Колхозчу араттарның культурлуг чуртталгазын, амыдырал байдалын экижидеринге чамдык интеллигентилер кошкак киржип турары хуралга демдеглеттинген. Башкылар, эмчилер, көдээ ажыл-агыйның тускай эртемниглери бо талазы-биле колхозчуларга боттуг дузаны көргүзүп, өй-өйде фермаларже, бригадаларже үнүүшкүннерни кылып, культурлуг чуртталга амыдыралды экижидер талазы-биле колхозчуларга беседаларны кылып берип турары чугула деп хуралдың киржикчилери санаан.

С. АНГЫРБАН.

БӨГҮН КЫЗЫЛГА

Бөгүн, дыштаныр хүнде, Каа-Хем ол чарыында Ленин даанга Кызыл хоорай чурттакчыларының массалыг хаактаашкыны болур. Культураның болгаш дыштанылганың Гастелло аттыг парыгында хаак баазазы кызылчыларны хаак-биле хандырар. Кызылчыларның дыштаныр хүнүн канчаар эртирип турарын Красноярскиниң киностудиязының ажылдакчылары тускай документальдыг журнал кылдыр тыртырар. Аңаа буфет база ажылдаар.

Москвага, Куйбышевке, Горькийге, Свердловскиге...

чаа акша-эт-херексел лотереязы

1958 чылдың акша-эт-херексел лотереязының талазы-биле ойнаашкыннарның үргүлчүлеп турар төлевириниң дугайында дыңнадыглар чер болгандан кээп турар.

1959 чылдың акша-эт-херексел лотереязының билеттериниң тарадылышкыны Россия Федерациязының хоорайларынга болгаш көдээлеринге февральда эгелээр. Билет бүрүзү үш рубль өртектиг, а лотереяның ниити түңү — 640 миллион рубль болур.

Чаа лотереяга хамаарышкан элээн хөй айтырыгларын харылап бээрин РСФСР-ниң саң министри эш **И. И. Фадеевтен** дилээн бис.

— Эрткен чылдың лотереязындан бо лотереяның ылгалы чүл?

— Бир эвес эрткен лотереяның ойнаашкыннарынга ниити түңден 40 хуу онаажып турган болза, ол ам таптыг-ла чартыы, азы 50 хуузу болур. Ол болза, ойнап алырының аргазын көвүдедири чугаажок.

Лотереяның онза чүүлү болза, ында дөрт тираж бар болуп турары болур. Оларның иштинден биргизи апрельде Москвага, ийигизи июньде—Куйбышевке, үшкүзү сентябрьда — Горькийге болгаш сөөлгүзү ноябрьда — Свердловскиге болуп эртер. Ол болза, билетти садып алгаш, эң ырак дээрге-ле ийи ай болгаш ону хынап, болдунган таварылгада ойнаашкынны ап болур дээни ол. Билет чүгле чаңгыс тиражка киржир.

— Ол таарымчалыг-ла-дыр. А билеттерни кайын садып ап болурул?

— Бүдүрүлгелерден, албан черлериниң болгаш организациялардан аңгыда бүгү черлерден садып ап болур. Билетти акшалга кассазындан болгаш солун садар киоскиден, стадиондан болгаш кинотеатрдан, вокзалдан болгаш магазинден, поездиден болгаш парктан, театрдан садып ап болур силер. Билеттерни садыглаары шыңгыы эки-тура эгелерге чоруттунар.

— Лотерея талазы-биле чүнү сыйнап ап болурул?

— Бараннар шилилдези калбак болгаш янзы-бүрү. Оларның аразында «Волга» деп автомашина 86 болгаш «Москвич» 172, щит конструкциялыг бажыңнар 215 (ол бажыңнарны ойнап алганнарга чер участоктарын база үндүрүп бээр), Кавказтың Кара Далай эриктеринче туристеп чоруур путевкалар, 1.261 мотоцикльдер, хөй санныг пианинолар, телевизорлар, фотоаппараттар, шактар, хеп чуур машиналар, пылесостар, хевистер бар. Самоварлар, алдын шактар, боолар, чадаг тергелер, даараныр машиналар, ажыл-агый, галантерея болгаш парфюмерия барааннарының чыылдазы ышкаш ындыг эт-херекселдер база бар.

(«Советская Россия» солундан).

Малчыннарның хуралындан

Эрзин районнуң «Кызыл сылдыс» колхозунуң бүгү малчыннарының хуралы январь 10-да болган. Аңаа кадарчылар, саанчылар болгаш мал ажылының тускай эртемниглери киришкен. Малчыннар СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң доктаалын танышпышаан, 1959 чылда мал ажылының талазы-биле чугула сорулгаларны чугаалажып, районнуң колхозтарының бүгү малчыннарынга кыйгырыгны хүлээп алган.

Ол кыйгырыгда айтып турары болза, бо чылын тус чериниң бөдүүн дүктүг хой бүрүзүнден 2 кг, хайнактаан хойдан 2,5 кг дүктү, эът-сүткүр инек бүрүзүнден 1100 кг сүттү алыр. Төрүүр 100 баш мал бүрүзүнден ортумаа-биле 105 анай, хураганы, 90 бызааны, 75 кулунну болгаш 60 бодаганы доруктуруп алыр. Малдың ускаазын экижидеринге болгаш продуктулуг чоруун бедидеринге угланган чугула хемчеглерни алыр.

«Кызыл сылдыс» колхозтуң малчыннары 1959 чылда малдың баш санын өстүрер, оон продуктулуун бедидер дээш районга социалистиг чарышка эгелекчилер болуп, боттарынга алган хүлээлгелерин чедип алырының хемчеглерин чорудуп турарлар. Ам үеде 27 курлавыр кыштаглар белеткеттинген болгаш ийи муң тонна ажыг сиген кыштагларда чедирттинген.

А. ДАМДЫН.

Германия-биле тайбың керээзи — немец улустуң чаагай келир үези

Германияның тайбың болгаш демократтыг хөгжүлдезин хандырар база Европага болгаш бүгү делегейге айыыл чок чорукту быжыглаар боттуг аргачы берип турар, Германия-биле тайбың керээзиниң совет төлевилелин делегейниң хөй-ниитизи болгаш парлалгазы чугаалажып, тайылбырлап үргүлчүлеп турар.

ССРЭ-ниң чазааның нотазынга болгаш Германия-биле тайбың керээзиниң төлевилелинге ГДР-ниң чазааның харыы нотазында «Совет чазактың саналынга дүүштүр тайбың керээзи немец улустуң мурнунга хандырттынган, кайгамчыктыг болгаш улуг чаагай келир үени ажыдып турар деп демдеглээн.—Агрессчи дайыннарның белеткелинге шаптыктавышаан, агрессчи шериг блоктарынга Германияның каттыжып киришкинин болдурбайн турган, керээ ёзугаар Германияның өңнүктеринге ол негелделерни хүндүлеп көөрүн база хүлээдип турар, ындыг керээ тайбынны хандырар. Тайбың керээзи Германияга долу болгаш кызыгаар чок бот эргени бээр».

ССРЭ-ниң чазааның чаа шылгарангай эгелээшкининге ГДР-ниң чазаа бодунуң нотазында байыр чедирип тайбың керээзиниң совет төлевилелинге бодунуң принципиалдыг чөпшээрежилгезин илергейлеп турар. Тайбынның калбак конференциязын эң чоокку хуусаада чыылдырар деп ССРЭ-ниң чазааның саналын ол чүм дөлузу-биле деткип турар. Ол конференцияга, а ол ышкаш дөрт күрүнелер-биле чогуур баштайгы чугаалажылышкыннарга киржиринге бодунуң белен чоруунуң дугайын ол база медеглеп турар.

Герман айтырыг талазы-биле ССРЭ-ниң чазааның чаа эгелээшкини сөөлгү хүннерде болган ниити-герман ужуражылышкыннарның киржикчилериниң кичээнгейиниң төвүнде турар. Барыын Германиядан Берлинде хостуг немец профэвилелдериниң каттыжышкынының баштаар чериниң кежигүннери-биле ужурашкан бүдүрүлге чөвүлелдериниң 50 ажыг кежигүннери болгаш профэвилелчи активистер Совет Эвилелиниң саналдаан төлевилелинге дүүштүр Германия-биле тайбың керээзин чарары тайбынче, бүгү Германияның долу бот эргелиг болурунче ийи герман күрүнелерниң чоокшулажырынче, түңнелинде барып, Германияның катап каттыжарынче орукту ажыдып турар деп, боттарының медеглелинде демдеглээннер. Тайбың керээзиниң совет төлевилелин хүлээп алыры ылагыя барыын-герман ажылчыннар бистерге улуг ужур-дузалыг деп медеглелде онзалап демдеглээн. Атомнуг чепсегленишкинни узуткаары миллион-миллион барыын-герман ажылчыннарны болгаш оларның өг-бүлелерин атомнуг өлүмнүң мурнунга коргуушкундан чайладып база оларның амыдырал-чурттагазын экижидеринге таарымчалыг байдалдарны тургузар ийик.

Демир-орукчуларының Берлинге болган ниити-герман ужуражылышкынынга резолюция хүлээп ап, ГДР-ниң болгаш Барыын Германияның демир-орукчуларының профэвилелдериниң удуртур органнары тайбың керээзиниң төлевилелин кады чугаалажып эгелээрин саналдап турар.

Барыын-герман интеллигенциязының «Френкишер крейс» деп каттыжышкынының секретары профессор Франц Пауль Шнейдер медеглел кылып, Германия-биле тайбың керээзиниң совет төлевилели Германияда амгы таарымча чок байдалды узуткаарынга шиитпирлиг ужур дузалыг деп онзалап демдеглээн. Германия-биле тайбың керээзиниң төлевилели албадааткын болуп турар дээрзиниң дугайында Барыын Германияның политиктиг чамдык ажылдакчыларының бадыткалдарынга Шнейдер шиитпирлиг удурланып чугаалаан.

Тайбың керээзиниң дугайында чугаалажыышкыннар эгелээриниң мурнунда-ла ол керээниң төлевилелиниң талазы-биле санал-оналдарны солчуруп эгелээр деп барыын-герман чазакка ГДР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң кылган саналын профессор Шнейдер деткээн. Германияның чаңгыс өвин күзеп, атомнуг чепсегленишкинге удур болгаш тайбың керээзи дээш демисежип турар кижилер бүгү немецтерниң эрге-ажыктарынга таарыштыр ГДР-ниң ол саналынга байыр чедирер ужурлуг дээрзин ол онзалап демдеглээн. Немец бүрүзү тайбың керээзи боттуг чүүл болган турарынга идиг бээр ужурлуг.

Канаданың парлалгазы герман айтырыгже улуг кичээнгейни салып турар. Герман милитаризмниң катап төрүттүнүүшкүнүнге идиг берип турган кижилер герман милитаризм бодунуң тургузукчуларынче база дагын халдай бербес дээрзиниң кандыг-даа магадылдары чок, чүге дээрге шаанда кандыг болганын билир ужурлуг дээрзин Совет Эвилели Барыын чүкке база дагын сагындырган деп «Канадиен трибюн» солун редакция чүүлүнде медеглеп турар. Улуг күрүнелерниң аразынга бедик деңнелге чугаалажылышкыннарның идеязын Канаданың солуннары деткип турар болгаш бүгү сонуургалдыг талаларның эрге-ажыктарын барымдаалап турган, герман айтырыгны шиитпирлээрин боттуг ёзу-биле көөрүнүң эргежок чугулазын онзалап демдеглеп турар.

Совет саналдарны деткивишаан, Грецияның «Авги» солуну герман айтырыг шиитпирлеттинген туруп болур болгаш санал-оналдарда ылгалдар ындыг шиитпирни дилеп тыварынга шаптыктавас деп бижээн. Барыын талакы күрүнелер герман айтырыг талазы-биле боттуг саналдарны амдыгаа чедир бөдүрүп үндүрбээн деп бо солун демдеглээн. Делегейниң ийиги дайынының үезинде эвилелчилерниң баштыңнарының кылырын аазааны ышкаш, Европаның улустары каттышкан Германияны девискээринде даштыкы шериглер болгаш баазалар чок нейтралдыг-демократтыг чурт кылдыр көөрүн күзеп турар.

(СЭТА).

Редактор К. С. ШОЙГУ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Щетинкин кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3 — 62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация килдизиниң 3—88, харысалгалыг секретарьның, культура болгаш амыдырал килдизиниң 4—98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, көдээ ажыл-агый килдистериниң 3—68, чагаа килдизиниң база бухгалтерияның 3 — 65.

ТС—00630.

Чагыг № 160 Культура эргелелиниң типографиязы.